

INTERNATIONALE ABORTUSPOLITIEK: PROGRESSIEF OF CONSERVATIEF

DE IDEOLOGISCHE STRIJD TUSSEN PROGRESSIEVE EN
CONSERVATIEVE GROEPEN BINNEN DE VERENIGDE NATIES

Aantal woorden: 16.948

Daphne Siozos

Studentennummer: 01609718

Promotor: Prof. dr. Tim Haesebrouck

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de Internationale Politiek

Academiejaar: 2020 - 2021

Deze pagina is niet beschikbaar omdat ze persoonsgegevens bevat.
Universiteitsbibliotheek Gent, 2022.

This page is not available because it contains personal information.
Ghent University, Library, 2022.

ABSTRACT

Het internationale debat rond abortus wordt binnen de Verenigde Naties gevoerd sinds de jaren 1950 en kende sindsdien al veel variaties. Zowel staten als NGO's gaan op zoek naar een manier om het debat naar hun hand te zetten en het principe van abortus te kaderen naar hun normen. Doorheen de jaren hebben zich twee relatief afgebakende groepen gevormd binnen deze discussie. Zo zijn er enerzijds progressieve actoren die abortus zien als een mensenrecht en dit graag universeel willen erkennen en anderzijds is er een conservatieve groep die de erkenning van abortus als mensenrecht absoluut wil tegengaan. In deze masterproef selecteer ik aan de hand van bestaande literatuur enkele factoren die de werking van deze actoren beïnvloeden. Vervolgens onderzoek ik via een *structured, focused comparison* vier cases, twee progressieve en twee conservatieve overwinningen, aan de hand van deze factoren. Hiermee tracht ik te onderzoeken welke factoren het belangrijkste zijn om succesvol invloed uit te oefenen op internationaal abortus-beleid en of dat dezelfde zijn voor beide groepen. Op basis van de case-study bepaal ik dat de toegang tot de besluitvorming minder doorslaggevend is geworden als factor en dat framing en het ideologisch kader van een VN-orgaan net een grote rol kunnen spelen. Ten slotte geef ik de suggestie om een extra factor meer aandacht te geven in toekomstige literatuur. Het werd namelijk duidelijk dat de aard en procedure van een VN-orgaan een invloed kunnen hebben op de mogelijkheden van een bepaalde groep. Dit aspect blijft nog onderbelicht in de literatuur, maar kan in de toekomst zinvolle inzichten geven.

DANKWOORD

Eerst en vooral wil ik graag mijn promotor Prof. Dr. Tim Haesebrouck bedanken. Zowel bij deze masterproef als bij mijn onderzoekspaper vorig jaar, gaf hij mij steeds de die ik nodig had om tot mijn eigenzinnige onderwerpen te komen. Daarnaast kreeg ik van hem feedback indien nodig en dat zelfs nog tot na de deadline. Bedankt om mij zo goed te begeleiden doorheen deze twee bewogen jaren.

Verder wil ik graag mijn mama bedanken. Zij heeft zo veel meer gedaan dan enkel het nalezen van deze masterproef. Bedankt mama, om mij te steunen in al mijn wisselende gekke ideeën en dromen en mij alle kansen te geven die ik wens. Ten slotte wil ik nog mijn geweldige vrienden bedanken. Zij zorgden voor de perfecte balans tussen de nodige afleiding en toch voldoende aandacht voor de voortgang van deze thesis. De berichtjes met “hoeveel woorden heb je vandaag geschreven?” en “goed bezig!” hebben mij vaak gemotiveerd om verder te werken. Merci ook om mijn interesse in dit onderwerp te delen en mij altijd kritisch te laten nadenken.

Samenvattend eigenlijk: durf denken? Merci Universiteit Gent.

Daphne Siozos

2021

INHOUD

Formulier ‘inzagerecht van de masterproef voor derden’	1
ABSTRACT	2
DANKWOORD	3
INLEIDING	5
LITERATUURSTUDIE	7
<i>Het proces van algemene normontwikkeling .....</i>	<i>8</i>
<i>Internationaal abortusbeleid .....</i>	<i>11</i>
<i>Manieren om internationale normvorming te beïnvloeden .....</i>	<i>15</i>
ONDERZOEKSMETHODE.....	18
<i>Structured, focused comparison .....</i>	<i>19</i>
<i>Theoretisch kader: factoren.....</i>	<i>20</i>
<i>Case-selectie .....</i>	<i>21</i>
CASE-STUDY.....	21
<i>Case 1: General Comment nr. 22 .....</i>	<i>22</i>
<i>Case 2: resolutie 28/1 van de Mensenrechtenraad .....</i>	<i>28</i>
<i>Case 3: Commission on the Status of Women .....</i>	<i>33</i>
<i>Case 4: Resolutie 2467 van de Veiligheidsraad.....</i>	<i>38</i>
VERGELIJKING	43
BESLUIT	45
BIBLIOGRAFIE	48

INLEIDING

In 2019 werd door Duitsland een voorstel voor een resolutie ingediend die opriep tegen seksueel geweld in de context van een conflictsituatie. Deze resolutie werd uiteindelijk goedgekeurd, maar in erg verwaterde vorm. Naast China en Rusland die zich onthielden uit angst voor internationale controle, lag het probleem bij de positie van de Verenigde Staten, die terughoudend waren rond de bewoording van ‘het recht op seksuele en reproductieve gezondheidszorg voor slachtoffers’. Volgens de VS zou deze bewoording leiden tot vernieuwend beleid inzake abortus. Als compromis werd deze passage uit de resolutie gehouden. Dit zou natuurlijk niet zo verrassend moeten zijn, ware het niet dat deze passage in het verleden *wel* al in resoluties van de Verenigde Naties heeft gestaan. Deze nieuwe resolutie geeft een duidelijk signaal van tolerantie naar landen die weigeren slachtoffers van oorlogsverkrachting bij te staan. Ook wijst het op de duidelijk grote invloed die de Verenigde Staten kunnen uitoefenen binnen de VN Veiligheidsraad. De VS kunnen op die manier hun ideologische bezwaren tegen abortus exporteren naar het internationale beleid ten aanzien van seksuele en reproductieve mensenrechten (Nath, 2019; Security Council Report, 2019).

Dit is een duidelijk voorbeeld van de manier waarop ook vanuit het westen progressieve normen kunnen worden tegengehouden, een zaak die in de bestaande literatuur vaak wordt genegeerd. Wanneer het gaat over conservatieve normen, wordt er in de literatuur vaak gerefereerd naar een soort clash tussen het westen en ‘de rest’, waarbij niet-westerse landen de liberale normen van het westen verwerpen. Toch komt het in de context van internationale abortuspolitiek vaak voor dat ook vanuit het westen normen rond abortus worden tegengewerkt. Zeker in de voorbije decennia heeft de voornamelijk progressieve vooruitgang van internationaal abortusbeleid enkele tegenslagen gekend. Conservatieve groepen zijn zich steeds meer gaan verzetten en proberen actief om deze vooruitgang tegen te gaan en zelfs om te keren. In deze masterproef zal ik onderzoeken hoe zowel conservatieve als progressieve groepen te werk gaan en hoe ze erin slagen om hun ideeën naar voor te brengen. De onderzoeksvraag luidt dan als volgt: **Welke factoren bepalen of progressieve en conservatieve groepen succesvol invloed uitoefenen op internationaal abortus-beleid en zijn dat dezelfde voor beide groepen?** Hiervoor zal ik mij toespitsen op de context van de Verenigde Naties, omdat zowel staten als NGO’s binnen deze organisatie een rol spelen en abortusbeleid hierin al decennialang een issue is.

In de literatuur wordt snel duidelijk dat veel auteurs verwachten dat er bepaalde overeenkomsten zijn tussen de methodes die progressieve groepen gebruiken en deze die door conservatieve groepen worden gebruikt. Er zijn veel studies die zeer diepgaand beschrijven hoe progressieve groepen aan normvorming doen, wat de factoren zijn die invloed hebben op hun succes en hoe ze staten overtuigen om zich achter hun doelen te scharen. Toch is er maar een zeer beperkt aanbod van vergelijkende studies waarin ook de methodiek van de conservatieve groepen in het debat onderzocht worden. Wanneer we kijken naar het verloop van het internationale abortusbeleid is echter al heel snel duidelijk dat deze twee groepen erg aan elkaar gewaagd zijn. De evolutie van de normen hierrond is namelijk niet rechtlijnig en werd (en wordt nog steeds) regelmatig opgehouden door een tegenslag van conservatieve kant. De resolutie in de veiligheidsraad in 2019 is hier een duidelijk voorbeeld van.

Daarnaast is het ook interessant om te kijken naar de invloed van de interne politiek binnen staten op deze internationale normontwikkeling. Het voorbeeld van de Amerikaanse administratie is hiervoor erg nuttig. Doorheen de geschiedenis van het internationale beleid rond abortus vormen zich vaak allianties van staten. Hierin zijn de Verenigde Staten een wisselende actor. Zo zijn democratische overheden vaak pro-choice (en dus progressief), waar republikeinse overheden zich vrijwel altijd pro-life opstellen (conservatief) (Pizzarossa, 2018). Ook de Amerikaanse “Mexico City Policy” maakt dit patroon duidelijk. In 1984 implementeerde Amerikaans republikeins president Ronald Reagan dit beleid, ook wel “Global Gag Rule” genoemd (Brooks, Bendavid & Miller, 2019). Dit beleid houdt in dat NGO’s die steunfondsen ontvangen van de Verenigde Staten geen abortus mogen uitvoeren, promoten of ervoor lobbyen. Het zorgt ervoor dat veel NGO’s beperkt worden in de gezondheidszorg die ze kunnen aanbieden of in de fondsen die ze kunnen gebruiken. Ondanks het feit dat dit beleid reeds verschillende keren is stopgezet, heeft tot nog toe elke republikeinse president het opnieuw ingevoerd. Nadat president Obama de wet afschafte in 2009, voerde president Trump de Global Gag Rule in 2017 opnieuw in en bereidde hem zelfs nog verder uit (Brooks, Bendavid & Miller, 2019). Huidige president Joe Biden schafte de wet bijgevolg opnieuw af in januari 2021 (Abrams, 2021). Op die manier vormt het republikeinse leiderschap in de Verenigde Staten een tegenkracht voor een globaal progressief abortusbeleid.

De opzet van deze masterproef is om na te gaan of de werkwijze die progressieve groepen hanteren om een pro-choice internationaal abortusbeleid na te streven, gelijkaardig is aan die van conservatieve groepen die naar een pro-life beleid streven. Daarbij ga ik na of de

Amerikaanse overheid een gelijkaardige invloed heeft in beide gevallen, afhankelijk van de partij die op dat moment de macht heeft. Mijn hypothese is dat conservatieve groepen een hogere slaagkans hebben wanneer een republikeinse overheid aan de macht is en omgekeerd. Toch verwacht ik ook dat er veel andere factoren een invloed hebben op het succesniveau van beide groepen. Het doel is om uiteindelijk een duidelijk beeld te vormen van hoe normontwikkeling plaatsvindt binnen een internationale context en welke factoren hierin doorslaggevend zijn.

Ik begin de masterproef met een uitgebreide literatuurstudie. Hierin geef ik eerst een overzicht van de algemene literatuur rond internationale normvorming. Daarna volgt een korte geschiedenis van het internationale abortusbeleid, waarin de grootste normatieve ontwikkelingen worden uitgelegd. Ten slotte spits ik mij toe op meer specifieke literatuur rond abortusnormen en hoe progressieve groepen precies te werk gaan wanneer ze die normen nastreven. Hierin wordt ook de beperkte literatuur die over conservatieve groepen bestaat besproken. Na de literatuurstudie volgt mijn eigenlijke onderzoek. Omdat er reeds veel literatuur geschreven is over progressieve normvorming, verwacht ik dat het mogelijk zal zijn om aan de hand van deze literatuur de belangrijkste factoren te definiëren die meespelen in de internationale normvorming in verband met abortus. Deze factoren zullen de basis vormen voor mijn vergelijkend case-study onderzoek. Dit begint met een korte uitleg over de methode en bronnen die ik gebruik, waarna ik mijn case-selectie toelicht. Vervolgens beschrijf ik elke case in detail, lettende op de factoren die ik in mijn literatuurstudie heb gevonden. Door zowel conservatieve als progressieve overwinningen diepgaand te bekijken, hoop ik een antwoord te bieden op mijn onderzoeksvraag, namelijk: welke factoren spelen een rol in internationale normontwikkeling rond abortus en zijn dit dezelfde factoren voor zowel progressieve als conservatieve groepen? Ten slotte volgt een mogelijke veralgemening van mijn bevindingen en een suggestie voor verder onderzoek.

LITERATUURSTUDIE

In deze literatuurstudie zal ik eerst een overzicht geven van de belangrijkste literatuur die ingaat op algemene theorieën rond internationale normontwikkeling. Door een beeld te vormen van algemene principes van normontwikkeling, zal het mogelijk zijn om het verdere onderzoek van deze masterproef te kaderen in de bredere normliteratuur. Daarna volgt een chronologische samenvatting van het al gevoerde abortusbeleid op het internationale toneel en dan vooral binnen de Verenigde Naties. Dit is nodig om de huidige ontwikkelingen beter te kunnen

plaatsen. De literatuurstudie eindigt met een overzicht van de bestaande literatuur die specifiek ingaat op normvorming rond abortus en de werking van NGO's en staten binnen deze context. Hieruit zal ik de factoren selecteren die ik gebruik voor mijn effectieve onderzoek.

HET PROCES VAN ALGEMENE NORMONTWIKKELING

Wanneer men zich inleest in normliteratuur, zal men ongetwijfeld in aanraking komen met de werken van Martha Finnemore, Margaret Keck en Kathryn Sikkink. In afwisselende samenwerking schreven zij eind jaren 1990 enkele van de belangrijkste theorieën in het discours rond normontwikkeling. Zo komen Finnemore en Sikkink in 1998 tot hun theorie over de verschillende stadia van normen, of *the norm life cycle*. Ze definiëren drie stadia: *norm emergence*, *norm cascade* en *internalization*. Tussen de *emergence* en de *cascade* vindt een *tipping point* plaats. Dit is het moment waarop normen in een significant aantal staten – meestal een derde – aanvaard is waardoor andere staten overtuigd worden om hun voorbeeld te volgen. Tijdens het stadium van *emergence* is het vooral van belang dat er binnenlandse steun ontstaat voor de verschillende mensen en organisaties die zich inzetten voor bepaalde normen. Wanneer de ontwikkeling van een norm echter overgaat naar het stadium van *cascade* via het *tipping point* wordt het belang van internationale socialisering duidelijk. Andere staten beginnen de norm dan aan te nemen onder de idee dat ze tot een internationale gemeenschap behoren en dat de aanvaarding van de norm deel is van hun identiteit als lid van die gemeenschap. Wanneer voldoende staten een norm aanvaarden, wordt deze norm steeds meer gezien als deel van die identiteit, waardoor andere staten erin mee gaan. De auteurs stellen dat het in sommige gevallen zo kan zijn dat dit slechts wordt toegepast op een deel van de internationale gemeenschap en dus wordt gezien als een deel van hun identiteit (bijvoorbeeld 'een liberale staat' of 'een democratie'), maar niet van die van andere staten. Finnemore en Sikkink (1998) benoemen enkele mechanismen die in werking treden wanneer de associatie met identiteit is gemaakt. Ze benoemen hier legitimatie, conformiteit en zelfbeeld als de belangrijkste motieven. Het gaat dus vooral over hoe een staat tot (een onderdeel van) de internationale gemeenschap wil behoren en hiernaar handelt. Er wordt in dit artikel niet diepgaand gekeken naar wat er gebeurt wanneer een overheid beslist om een norm niet te aanvaarden en in tegendeel, zelfs tegen te werken.

Hiervoor ontwikkelden Keck en Sikkink het *boomerang model* (1998). Dit model tracht weer te geven wat er gebeurt wanneer staten weigeren normen te erkennen of gehoorzamen. Ze voorspellen dat in deze staten NGO's aan het werk zullen zijn die informatie delen en contact

zoeken met transnationale ngo netwerken. Deze zullen op hun beurt via internationale organisaties of andere staten van boven af druk zetten op de ongehoorzame staat.

Later werd door Thomas Risse e.a. (2013) verder gewerkt op dit *boomerang model* en zij hielden meer rekening met de verschillende contexten die van toepassing zijn. Zo schreven ze in 1999 een boek over de manieren waarop mensenrechten voor binnenlandse verandering kunnen zorgen. In 2013 herwerkten ze het boek zodat het up to date zou zijn met de recentere bevindingen en kritieken. Hierin bespreken ze de verschillende mechanismen die inwerken op de binnenlandse verspreiding van internationale normen. Meer bepaald gaan ze kijken hoe staten van een ongehoorzame positie naar een meer aanvaardende positie gaan. Hiervoor ontwikkelen ze een nieuw model, gebouwd op het *boomerang model* van Keck en Sikkink (1998). Dit '*spiral model*' vormt een causaal proces uit vijf stappen dat gaat van repressie tot aanpassing van gedrag, conform met de norm in kwestie. Deze auteurs geloven dus dat er mogelijkheden bestaan om een staat te laten veranderen van positie tegenover een bepaalde internationale norm.

Naast de uitwerking van hun model benoemen deze auteurs enkele factoren die de werking van dit mechanisme positief of net negatief kunnen beïnvloeden. De belangrijkste voor dit onderzoek zijn materiële en sociale kwetsbaarheid. Wanneer een staat materieel erg zwak is, kan deze relatief gemakkelijk overtuigd worden met bijvoorbeeld het aanbieden van ontwikkelingshulp of het dreigen met sancties. In het geval van een machtige staat, zoals bijvoorbeeld de Verenigde Staten, is dit mechanisme minder efficiënt. Sociale kwetsbaarheid gaat dan over de legitimiteit die een staat uitstraalt, de soft power. Een sociaal kwetsbare staat zal het moeilijk hebben om in te gaan tegen het discours van mensenrechtenorganisaties. Voor een sterke legitieme staat is het mogelijk om een eigen tegen-discours te ontwikkelen dat door mensen aanvaard kan worden (Risse e.a, 2013).

In het artikel van Jonathan Symons en Dennis Altman (2015) komt het principe van dit tegen-discours verder aan bod. Zij hebben het over het concept van 'norm polarisatie', waarbij kandidaat normen door sommige staten wordt aanvaard en door anderen niet. Op die manier ontstaat er een internationaal dispuut tussen de twee groepen die zich hierdoor vormen. De auteurs trachten in hun artikel het concept van *norm resistance* te verwerken in de *norm life cycle* van Finnemore en Sikkink. Ze schrijven dat vooral tijdens de fases van *emergence* en

cascade staten een positie innemen tegenover een kandidaat norm en deze positie linken aan hun identiteit binnen de internationale context. Zo zijn er staten die zich steeds verzetten tegen “westers opgelegde” normen, of staten die zich steeds progressief opstellen tegenover mensenrechtennormen. Wanneer staten zich tegen een norm willen verzetten, zullen ze tegelijk hun steun voor ‘traditionele normen’ versterken. Daarnaast zullen ze de bedreigde ‘oude’ norm linken aan hun identiteit als staat in de internationale context en zich bedreigd opstellen. Het gaat dus eigenlijk om een soort versterkte tegengestelde reactie op een progressieve norm. Ook hebben Symons en Altman het over het belang van nationale middenveldorganisaties voor het verspreiden van normen. Zij werken dan samen met internationale bondgenoten en zetten staten onder druk om van repressie naar aanvaarding van normen te gaan. Maar ook diegenen die de kandidaat norm willen tegenhouden of omkeren werken op dezelfde manier. Zo argumenteren de auteurs dat het *spiral model* ook toepasbaar is op staten die zich afzetten tegen progressieve normen. Op die manier ontstaan er op internationaal niveau twee tegenpolen die zich met gelijkaardige middelen tegen elkaar keren, namelijk door internationale netwerken te vormen en via deze netwerken het nationale debat te beïnvloeden. Staten kiezen dan een kant in de vorm van een van de twee netwerken. Ten slotte geven de auteurs enkele voorbeelden van normen waarrond de internationale gemeenschap in het verleden gepolariseerd is. Zo vormden zich groepen pro en contra de erkenning van seksuele oriëntatie en gender identiteit als onderwerp van mensenrechten. De erkenning van “universele mensenrechten” is een ander voorbeeld dat in het artikel aan bod komt.

Ten slotte schrijft ook June Samuel Swinski (2007) in haar doctoraat over het *boomerang model*. Zij haalt echter aan dat er mogelijks tegelijk een omgekeerd *boomerang* effect optreedt, waarbij NGO’s proberen om het nationale debat zodanig te beïnvloeden dat de staat in kwestie haar mening aanpast aan die van de NGO. Op die manier kan er, indien deze staat machtig genoeg is, een gunstiger klimaat ontstaan binnen de internationale context, bijvoorbeeld de Verenigde Naties. Toch stelt Swinski dat het in de realiteit ingewikkelder is en dat de relatie tussen het binnenlandse en internationale niveau enorm complex is. Zo kan een internationale invloed via het *boomerang* effect gevolgen hebben voor de ontwikkeling van normen op binnenlands niveau, dat dan opnieuw gevolgen heeft binnen het internationale debat.

Modellen als het *boomerang* en *spiral* model zijn nodig om te begrijpen dat er een wisselwerking bestaat tussen binnenlandse en internationale politiek. Zowel staten als NGO’s

proberen hun discours steeds om te zetten in internationale normen. Dit doen ze door internationale netwerken te vormen en hun discours op een bepaalde manier te legitimeren. Op die manier kunnen er verschillende ideologische groepen ontstaan en kan er norm polarisatie optreden. Dit is het geval voor internationaal abortusbeleid.

INTERNATIONAAL ABORTUSBELEID

In dit onderdeel van de literatuurstudie zal ik een overzicht geven van het gevoerde internationale abortusbeleid in de voorbije 70 jaar. Uit de literatuur blijkt dat dit zich vooral manifesteert binnen de Verenigde Naties in de context van *Sexual and Reproductive Health and Rights* (SRHR). We kunnen de ontwikkeling van het internationale debat rond abortus onderverdelen in vier periodes die weergeven in welk internationaal kader abortusrechten werden ingedeeld: populatie controle (1), mensenrechten (2), een fragmentatie periode (3) en vrouwelijke autonomie (4). Lucia Berro Pizarossa (2018) maakte deze afbakening in haar artikel op basis van het achterliggende discours dat tijdens die periodes een hoofdrol speelde. De afbakening van deze periodes is natuurlijk niet exclusief en komt ook niet in alle literatuur expliciet aan bod, maar het geeft wel een goed kader om de grootste verschillen tussen de periodes beter te begrijpen. Het discours rond abortus is doorheen de decennia regelmatig veranderd en het is belangrijk om de context van elke periode in acht te nemen bij het onderzoeken ervan. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat de uitwerking van de abortusnormen niet noodzakelijk is veranderd, maar dat er een volledig andere motivatie achter schuilt, die minstens even doorslaggevend is voor de verdere ontwikkeling ervan.

Een eerste periode die we kunnen afbakenen is de *population control*-periode (1). Deze begint bij de eerste *World Population Conference* van de Verenigde Naties in Rome in 1954. Hierin werd voor het eerst het probleem van bevolkingsgroei naar boven gebracht. In de conferenties die daarop volgden werd duidelijk dat bevolkingsgroei een echte wereldproblematiek was geworden. Als gevolg begonnen verschillende overheden met *family-planning* projecten om de steeds toenemende bevolkingsgroei tegen te gaan (Pizarossa, 2018). Ook Anita Blagojević en Ivana Tucak (2020), die op een globale schaal de nationale abortuspolitiek onderzoeken, zien deze periode in de jaren '60 als een eerste golf van de liberalisering van abortus. Vooral in communistische landen werd abortus gelegaliseerd, hoewel het meestal werd gezien als anticonceptiemethode, soms bij gebrek aan andere methodes (Blagojević en Tucak, 2020; Guillaume e.a., 2018). Het was dus vooral in een context van populatiecontrole en publieke gezondheid dat er sprake was van een progressief abortusbeleid. Op dat moment begonnen er

reeds verschillende stemmen in het debat zich tegen deze liberalisering van abortus te keren. Dit was vooral omdat het liberale abortusbeleid in de context van populatiecontrole soms gepaard ging met gedwongen abortus of sociale druk om iemands vruchtbaarheid te controleren. Vooral de Chinese overheid werd hiervan beschuldigd. Tijdens de *World Population Conference* in 1974 werd dit probleem aangekaart en beslist dat bevolkingsbeleid moest gevoerd worden met respect voor mensenrechten. Eén van de belangrijkste zinnen uit het *World Population Plan of Action*, dat na deze conferentie werd gepubliceerd, is: “*respect and ensure, regardless of their over-all demographic goals, the rights of persons to determine, in a free, informed and responsible manner, the number and spacing of their children*”. Ook ging het over de gelijkheid tussen mannen en vrouwen en het feit dat “*the opportunity for women to plan births also improves their individual status*”. Hier werd abortus dus niet veroordeeld. Het ging wel nog over populatiecontrole, maar het respect voor mensenrechten werd benadrukt. Op de volgende conferentie in 1984 werd duidelijk dat er bepaalde spelers waren die hier geen vrede mee namen en die de internationale steun voor abortus nog verder wilden terugschroeven. De Verenigde Staten en de Heilige Stoel vormden een heel luide stem tijdens de conferentie en stelden dat abortus in geen geval mocht dienen als *family-planning* methode. Dit was ook het moment waarop Amerikaans president Ronald Reagan de “*Mexico city policy*” of “*global gag rule*” aankondigde. Hiermee zou er geen Amerikaanse funding meer mogelijk zijn voor internationale NGO’s die abortus uitvoerden of informatie over abortus aanboden. Toch werd op deze conferentie wel meer gefocust op het belang van mensenrechten binnen het beleid rond bevolkingsgroei en *family-planning*. De eerste clash tussen twee belangengroepen wordt hier duidelijk. Enerzijds was er de groep die een nood zag voor meer progressief abortusbeleid in de context van populatiecontrole en anderzijds was er een groep die abortus hierbij absoluut niet als een optie zag en dit beleid probeerde tegen te houden. In ieder geval lag de focus bij beide groepen nog puur op populatiecontrole en helemaal niet op de autonomie van vrouwen. Het debat werd geleid door het probleem van bevolkingsgroei en de manier waarop de vrouw hierin een vruchtbare schakel vormt. Hoewel het dus meer progressieve ideeën over abortus en *family-planning* met zich meebracht binnen internationale organisaties, werden vrouwen gezien als objecten en niet als echte actoren met een eigen wil en mening (Pizzarossa, 2018). “*Women benefited from the process, but were not at its centre. They were objects and not subjects*” (Cook e.a., 2003).

Pizzarossa (2018) ziet de Internationale Conferentie voor Bevolking en Ontwikkeling in 1994 als *turning point* naar de volgende periode met een focus op mensenrechten (2). Enkele jaren daarvoor echter, in 1979, werd een ander invloedrijk verdrag opgesteld door de UN *Committee on the Elimination of Discrimination Against Women* (CEDAW). Het CEDAW-verdrag is het enige mensenrechtenverdrag dat de reproductieve rechten van vrouwen erkent. Kate Hunt en Mike Gruszczynski (2019) zien dat dit verdrag een grote invloed heeft op onder andere de levensverwachting, representatie en economische participatie van vrouwen op nationaal niveau in de landen die partij zijn bij het verdrag. In het verdrag wordt uitgebreid ingegaan op het abortusvraagstuk en er wordt aandacht besteed aan de manier waarop abortusbeleid en discriminatie tegen vrouwen met elkaar verbonden zijn. Zo profileert het verdrag het weigeren van een medische ingreep die enkel vrouwen kunnen ondergaan, zoals abortus, als genderdiscriminatie. Dit is al een enorme stap vooruit tegenover de voorgaande focus op abortus uitsluitend als methode van populatiecontrole. Hoewel het CEDAW-verdrag niet universeel geratificeerd werd, vormt het wel een nodige basis voor verder internationaal beleid rond abortus en seksuele en reproductieve rechten. Dit wordt duidelijk op de Internationale Conferentie voor Bevolking en Ontwikkeling in 1994. Hierin kwam een consensus naar boven dat populatiebeleid steeds op mensenrechten moet gebouwd worden. Toen hierbij ook seksuele en reproductieve rechten werden aangehaald, werd erkend dat deze pasten binnen bestaande internationaal aanvaarde mensenrechten en verdragen zoals CEDAW (Fine e.a., 2017). De belangrijkste verandering die deze conferentie teweegbracht was de *'reframing'* van normen rond *family-planning* van populatiecontrole naar een zaak waarbij meer aandacht nodig was voor de vrouwelijke gezondheid (Aylward en Halford, 2020). Toch was het op vlak van abortus eerder een afgezwakt compromis dan een consensus. Omwille van wat men in de literatuur een *"unholy alliance"* noemt, was het onmogelijk om daarover eenheid te vinden. Met deze term wordt verwezen naar een alliantie waarbij verschillende religieuze bewegingen, in dit geval de Heilige Stoel en de Wereld Moslimliga, zich samen tegen een bepaalde norm keren. Dit zorgde ervoor dat in het *Program of Action* dat uit deze conferentie voortkwam de zin stond: *"In no case should abortion be promoted as a method of family planning"*. Het uiteindelijke beleid dat uit de conferentie kwam rond abortus was bijgevolg gebaseerd op gezondheid en niet op vrouwenemancipatie. Het doel was om onveilige abortus tegen te gaan. Hierbij werden staten aangespoord om, waar abortus legaal is, te verzekeren dat vrouwen toegang hebben tot veilige behandelingen. Nergens in het *Program of Action* werd er echter opgeroepen om abortus te legaliseren (Pizzarossa, 2018). De facto werd dus de keuze over hoe men de risico's van

onveilige abortus zou aanpakken aan de individuele staten gelaten, door abortus in het algemeen te vermijden of door veilige abortusbehandelingen te garanderen. Toch werd in 1995, tijdens de *Beijing Declaration and Platform for Action* nog een stap verder gezet. Hier werd eindelijk gesproken over vrouwenemancipatie in relatie tot de mogelijkheid om te beslissen over haar eigen vruchtbaarheid. Daarnaast werden staten opgeroepen om strafrechtelijke gevolgen voor het uitvoeren of ondergaan van een illegale abortus in te trekken (Fine e.a., 2017).

Deze behoorlijk progressieve ontwikkelingen worden door veel auteurs gezien als een hoogtepunt voor de ontwikkeling van seksuele en reproductieve rechten. Na deze relatieve consensusdocumenten is het discours hierrond echter gefragmenteerd (3). De gelegenheden waarop seksuele en reproductieve rechten werden besproken na de late jaren '90 vonden plaats binnen verschillende contexten en hadden verschillende uitkomsten. Zo werd in 2000 in de Millennium Development Goals (MDG's) enorme oppositie uitgesproken tegen de toevoeging van toegang tot reproductieve gezondheidszorg als doel. Er werd enkel gesproken over het terugdringen van moedersterfte, vooral met aandacht voor ziektes, zonder daarbij aandacht te hebben voor vrouwen die geen moeders zijn en voor de gevaren die clandestiene abortus met zich meebrengt (Bernstein, 2006; Yamin, 2019). Dit wordt pas opgelost in 2015 in de 2030 Agenda for Sustainable Development. Hierin werd overgegaan op een meer algemene kijk op vrouwelijke gezondheid, zonder deze te beperken tot de gezondheid van moeders (Gilby, 2019).

Ten slotte gebeurde in 2016 de tot nu toe meest progressieve ontwikkeling in de internationale abortuspolitiek: de publicatie van *general comment 22* van het ECOSOC. Hierin werden seksuele en reproductieve rechten aanvaard als algemene vrouwenrechten die hand in hand gaan met bestaande mensenrechten (4). Het gaat in deze tekst niet langer enkel over de gezondheid van moeders, maar over een bredere context van reproductieve rechten. Ook werd er een duidelijke leidraad gegeven naar staten toe om hun wetgeving hierrond aan te passen. Zo werd het door het ECOSOC als een plicht gezien voor staten om zich niet te moeien in de individuele seksuele en reproductieve rechten van vrouwen, bijvoorbeeld door de toegang tot abortus te ontnemen of informatie erover achter te houden (Pizzarossa, 2018). Toch is het duidelijk dat het internationale abortusbeleid vanaf de jaren 2000 (en daarvoor ook) uit verschillende ups en downs bestaat. Zo zijn er zowel vernieuwende progressieve teksten

geschreven, als conservatieve teksten, waarin pro-life groepen erin geslaagd zijn om het discours van SRHR uit de tekst te houden. Dit kan liggen aan het feit dat beide groepen uitgegroeid zijn tot machtige transnationale bewegingen en er allebei in slagen om nu en dan een slag thuis te halen. Dit wordt verder in deze masterproef dieper onderzocht.

Binnen deze literatuur wordt al snel duidelijk dat de normvorming rond abortus geen rechtlijnig parcours heeft gekend. Eerst en vooral zijn er al enkele verschillende frames gehanteerd om het beleid in te kaderen. Deze brengen andere invalshoeken met zich mee waardoor ook de uitwerking van de normen verandert, van populatiecontrole naar mensenrechten naar specifiek seksuele en reproductieve rechten die te maken hebben met de autonomie van vrouwen. Daarnaast is er ook een toenemende aanwezigheid van conservatieve groepen die een tegendiscours vormen tegen het progressieve discours dat zich langzaam gevormd heeft doorheen de decennia. Om hiermee om te gaan is het nodig om hun werking beter te begrijpen.

MANIEREN OM INTERNATIONALE NORMVORMING TE BEINVLOEDEN

Nu we zicht hebben op de ontwikkeling van een globaal abortusbeleid, dat zich voornamelijk binnen de Verenigde Naties afspeelt, is het nuttig om te kijken naar de manier waarop verschillende groepen hun invloed hierop kunnen uitoefenen. In het bovenstaande overzicht werd al duidelijk dat staten een bepaalde voorkeur kunnen hebben in het internationale abortusbeleid en zich als gevolg bij een bepaalde groep gaan voegen. Zo zien we bijvoorbeeld dat De Heilige Stoel samen met landen van de Wereld Moslimliga zich tegen abortus kanten. Toch spelen ook NGO's hierin een rol. De VN is een orgaan die zeer toegankelijk is voor NGO's en hen de kans geeft om actief bij te dragen aan het debat. Zij gaan er al dan niet in slagen om netwerken te vormen, hun ideeën over te brengen op staten en hen zo te overtuigen om zich voor of tegen bepaalde normen te kanten (Joachim, 2003).

Dit is het uitgangspunt van het artikel van Jutta Joachim (2003). Haar werk geeft een duidelijk beeld van de manier waarop NGO's hun ideeën op internationaal niveau kunnen uiten. Joachim tracht in het artikel een nieuw theoretisch kader te vormen over het proces waarbij NGO's bijdragen aan de opkomst van nieuwe internationale normen. Volgens haar is de agendasetting de belangrijkste fase binnen de besluitvorming van de VN. Wanneer een NGO erin slaagt om de agendasetting te beïnvloeden op het niveau van verschillende organen binnen de VN, zorgt dit ervoor dat men zich daarop kan baseren tijdens het onder druk zetten van specifieke staten om te conformeren aan deze agenda. Ondanks het feit dat deze verklaringen meestal niet

bindend zijn, is het een manier om aan staten een signaal te geven over wat kan en niet kan, ook op nationaal niveau. NGO's proberen een invloed uit te oefenen op deze fase van agendasetting door issues te *framen*. Joachim stelt dat het *framen* van een probleem in essentie een discussie is over de sociale betekenis van een issue. Waarom is iets een probleem, binnen welke internationale context kan het geplaatst worden en hoe moet het opgelost worden? We zagen in bovenstaand onderdeel al dat dit ook een belangrijk onderdeel is binnen het internationale abortusvraagstuk. Volgens de auteur kunnen dit soort *framing* pogingen ook tegen-frames produceren. Dit kunnen we plaatsen binnen de theorieën van Symons en Altman (2015), die beschrijven hoe er op die manier twee of meer internationale groepen kunnen ontstaan. Volgens Joachim zijn er echter twee duidelijke factoren die de slaagkansen van deze poging tot *framing* beïnvloeden. Ten eerste is er wat ze noemt: *the political opportunity structure*. Hiermee bedoelt ze de politieke of institutionele context waarin NGO's actief zijn. Daarin zijn er drie belangrijke elementen: toegang, bondgenoten en politieke overeenstemming of conflict. Wanneer ze dit toepast op de ontwikkeling van normen rond seksuele en reproductieve rechten in haar artikel, wordt duidelijk dat deze drie zaken inderdaad erg invloedrijk zijn geweest in deze context. Een tweede factor die invloed heeft op de slaagkansen van een poging tot *framing* zijn volgens Joachim *mobilizing structures*. Hiermee bedoelt ze eigenlijk de netwerken van NGO's. Het gaat dan over experts, ondernemers etc. Daarnaast is het ook belangrijk voor NGO's om een divers politiek en cultureel netwerk te hebben om op die manier de legitimiteit van hun *frame* te vergroten en een groter publiek aan te spreken. Deze *political opportunity* en *mobilizing structures* bepalen samen welke middelen NGO's hebben om een internationaal probleem te *framen*. Het is dan ook mogelijk dat deze zaken veranderen en zorgen voor meer of minder mogelijkheden doorheen de tijd. Zo schrijft Joachim dat veranderingen in politieke overeenstemming een invloedrijke factor is geweest voor de ontwikkeling van seksuele en reproductieve rechten binnen de VN. De wisseling van republikeins naar democratisch leiderschap in de VS is hier een voorbeeld van.

Ook Blagojević en Tucak (2020) hebben het over taalgebruik in hun artikel. Hoewel ze het woord *framing* niet expliciet gebruiken, komt hun visie toch ongeveer overeen met die van Joachim (2003). Ze stellen dat er verschillende basissen bestaan waarop abortuswetgeving kan gebaseerd worden. Zo kan abortus worden behandeld als een gezondheidsissue, waarbij vooral onveilige abortus moet worden tegengegaan. Anderzijds kan het probleem ook gekaderd worden binnen gendergelijkheid en mensenrechten, waarbij het weigeren van toegang tot

abortus door een staat wordt gezien als het schenden van vrouwenrechten en het principe van gendergelijkheid. Maar ook de status van de foetus kan een grond zijn voor het vormen van normen rond abortus. Dit kader wordt dan vooral gebruikt door conservatieve stemmen in het debat. Volgens Blagojević en Tucak is het kaderen (dus *framen*) van normen belangrijk voor de uitwerking ervan. Afhankelijk daarvan zullen sneller of minder snel overtuigd worden van deze normen.

Elizabeth Baisley (2016) voegt in haar artikel rond seksuele oriëntatie en genderidentiteit enkele theorieën van Finnemore, Keck en Sikkink samen en gaat daarbij ook dieper in op het belang van *framing*. Tijdens de fase van de *norm cascade* vindt een moment van *institutionalization* plaats waarin wordt gedefinieerd wat de norm juist inhoudt en wat wordt gezien als een overtreding van de norm. Omdat in het geval van seksuele en reproductieve rechten de definiëring zo een belangrijk onderdeel is, is dit in dit geval de fase waarin NGO's het meest actief zijn, naast de *emergence* fase. Alle actoren die dan beginnen samenwerken rond een issue en die gemeenschappelijke waarden hebben om zich op te baseren vormen dan samen een "*transnational advocacy network*". Zij gaan actief informatie uitwisselen en samenwerken om een bepaald issue te *framen* en staten te overtuigen van hun voorstellen. De beste manier om de internationale gemeenschap te overtuigen van het belang van een probleem is door het te *framen* binnen een bestaand normatief kader, bijvoorbeeld mensenrechten. Ten slotte stelt Baisley nog deze *transnational advocacy networks* hoe dan ook de steun nodig hebben van statelijke actoren om een rol te kunnen spelen op het internationale toneel.

Ook Mona Lena Krook en Jacqui True (2012) zien het belang van taalgebruik en de definiëring van normen. Zij stellen in hun artikel voor om niet met een constructivistische, maar met een discursieve blik te kijken naar normontwikkeling. Volgens hen blijven normen steeds veranderen, enerzijds door de heropening van debatten over hun definitie, en anderzijds omwille van de externe verandering van het normatief klimaat, dat in principe zelf ook bestaat uit normen die steeds in verandering zijn. Hier wordt dus een zeer theoretische visie gehanteerd, maar wel een die nuttig kan zijn voor dit onderzoek. Hij kan namelijk verklaren hoe ook normen rond seksuele en reproductieve gezondheid steeds in verandering zijn gebleven en hoe verschillende netwerken, zowel progressief als conservatief, er nog steeds een invloed op blijven uitoefenen.

June Samuel Swinski (2007) ziet de VN als een organisatie met een ideologisch karakter. Zo legt de VN vooral nadruk op zaken als individuen, vooruitgang, rationaliteit. Deze veranderen wel doorheen de tijd. Als NGO's een invloed willen uitoefenen op de besluitvorming binnen de VN, moeten ze zich volgens Swinski aanpassen aan dit ideologisch kader. Organisaties gaan er sneller in slagen om hun voorstellen door te duwen binnen de VN wanneer ze deze *framen* binnen het ideologische kader van de VN. De auteur geeft daarnaast nog een aantal andere factoren die een invloed kunnen hebben op de macht die NGO-netwerken hebben binnen de VN. Zo ziet ze dat, naast funding van statelijke actoren, ook nog pragmatisch lobbyen en het geologisch en cultureel vergroten van het netwerk middelen zijn die NGO's kunnen gebruiken. Daarnaast is het ook belangrijk om goede relaties te hebben met VN-medewerkers om dit als een toegangsweg te gebruiken, bijvoorbeeld bij voorbereidingsessies van internationale conferenties. Dit belang van toegang vinden we ook terug bij Joachim (2003). Ten slotte ziet Swinski ook nog twee verschillende niveaus waarop NGO's te werk kunnen gaan. Zo kunnen ze enerzijds VN-medewerkers die rond de specifieke issues waarin ze geïnteresseerd zijn beïnvloeden. Dit doen ze dan door contacten te leggen en een uitgebreid netwerk te hebben. Anderzijds kunnen NGO's ook staten zelf beïnvloeden. Dit gebeurt dan voornamelijk tijdens vergaderingen en conferenties. Hiervoor is lobbyen en een begrip van de werking van VN-protocollen essentieel.

Bovenstaande literatuur geeft een duidelijk theoretisch overzicht van de factoren die een invloed kunnen hebben op het succes van zowel progressieve als conservatieve groepen binnen de VN. Toch is er nog weinig toepassend onderzoek geweest van deze factoren op recente cases van progressieve en vooral van conservatieve overwinningen. In de voorbije vijf jaar hebben er namelijk enkele opmerkelijke ontwikkelingen plaatsgevonden waarbij beide groepen een overwinning konden thuishalen. Hieronder zal ik vier cases onderzoeken door bovengenoemde factoren erop toe te passen en zo een beeld te krijgen van de bruikbaarheid van deze theoretische literatuur en mogelijke nodige aanpassingen ervan.

ONDERZOEKSMETHODE

Dit onderzoek wordt gevoerd aan de hand van een *theory-testing cross-case* study van vier cases. De hypothese die ik test via deze case study is dat progressieve en conservatieve groepen op dezelfde manier te werk gaan en dat hun succes afhangt van verschillende factoren. Zowel factoren waar ze zelf invloed op hebben als externe factoren die hen bepaalde mogelijkheden geven of ontnemen. Deze hypothese is gebaseerd op een combinatie van literatuur die zeer

gelijkaardige theorieën naar voor schuift in verband met de verspreiding van zowel progressieve als conservatieve normen op internationaal niveau. Wanneer het specifiek gaat over internationaal abortusbeleid is de literatuur eerder beperkt, zeker over conservatieve overwinningen. Daarom is deze hypothese een samenhang van zowel algemene als meer toegepaste literatuur. Via de toepassing op vier cases test ik of deze literatuur ook toepasbaar is op progressieve en conservatieve normontwikkeling op vlak van internationale abortuspolitiek. Door te letten op de verschillende factoren die uit de literatuur komen, zal ik proberen een beeld te vormen van hoe zowel conservatieve als progressieve groepen te werk gaan binnen de verschillende organen van de Verenigde Naties. Op die manier kan ik achterhalen welke factoren in welke context belangrijk zijn en hoe groepen een bepaald discours succesvol kunnen overbrengen.

STRUCTURED, FOCUSED COMPARISON

Voor dit onderzoek gebruik ik een specifieke vorm van case study: *structured, focused comparison*. Bij deze methode, uitgebreid beschreven door Alexander L. George en Andrew Bennett (2005), is het de bedoeling om een aantal gestandaardiseerde vragen te stellen bij elke case. Op die manier is het mogelijk om verschillende cases, die soms erg uiteenlopende variabelen hebben, toch op een zinvolle manier met elkaar te vergelijken. In dit onderzoek stel ik niet per se vragen, in de enge definitie van het woord, maar onderzoek ik telkens dezelfde factoren. Het gaat dan over factoren die een progressieve of conservatieve overwinning kunnen teweegbrengen. Door in elke case dezelfde factoren te gaan onderzoeken, kan ik deze cases op een overzichtelijke manier met elkaar vergelijken. De factoren die ik zal onderzoeken zijn gebaseerd op theoretische literatuur rond internationale normvorming waarin duidelijk werd dat deze een invloed kunnen hebben op bepaalde uitkomsten in de Verenigde Naties.

De methode is gestructureerd door steeds hetzelfde kader te gebruiken bij het onderzoeken van elke case. Het is bij deze methode niet essentieel om enorm veel casestudies uit te voeren, maar het is een goede manier om een onderzoeksmodel of structuur op te stellen waar later nog andere cases aan toegevoegd kunnen worden. Zo is het mogelijk om via een beperkt aantal cases al een verkennend beeld te krijgen van de bruikbaarheid van de onderzoeksmethode en het theoretisch kader dat ervoor gehanteerd wordt. Hieruit kunnen dan al enkele brede conclusies getrokken worden die vervolgens steeds kunnen worden bijgeschaafd door het toevoegen van cases die op dezelfde manier onderzocht worden.

Daarnaast is dit onderzoek ook gefocust. In die zin dat bij elke case op hetzelfde aspect wordt geconcentreerd. In dit onderzoek gaat het dan over de aan- of afwezige bewoording van seksuele en reproductieve gezondheid in het algemeen of abortus meer specifiek in uitgegeven documenten van de verschillende organen van de Verenigde Naties. Er stond in deze documenten veel meer informatie die voor zeer uiteenlopende onderzoeken interessant kan zijn, maar via de methode van *structured, focused comparison case study* onderzoek ik enkel dit aspect dat voor mijn onderzoek zinvol is op een gestructureerde manier (George en Bennet, 2005).

THEORETISCH KADER: FACTOREN

Om te bepalen welke factoren ik zal onderzoeken in elke case, baseer ik mij op de literatuur die hierboven in het literatuuroverzicht werd besproken. Ik zal mij vooral focussen op de zaken uit de algemene literatuur die ik regelmatig zag terugkomen in de meer specifieke literatuur rond abortusbeleid. Op die manier beperk ik het aantal variabelen en is mijn onderzoek meer geconcentreerd. De factor die het vaakst terugkwam was **framing**. Hierbij is het belangrijk om het frame in te kleden in bestaande normen en een brede steun te vinden voor dit kader (Baisley, 2016; Blagojević en Tucak 2020; Joachim, 2003; Krook en True, 2012; Symons en Altman, 2015). Daarnaast wordt ook **toegang** door enkele auteurs aangehaald. Dit bepaalt welke actoren ook werkelijk de mogelijkheid krijgen om hun stempel te drukken op een beslissing en via welke weg dit dan gebeurt (Joachim, 2003; Swinski, 2007). Vervolgens is er een groep van factoren die elkaar voor een deel in de hand werken. **Bondgenootschappen** en een divers, wijdverspreid **netwerk** worden door zowel Joachim (2003) als Baisley (2016) genoemd als invloedrijke factoren. Dit kan verschillende uitwerkingen hebben. Zo kan het gaan over gemengde netwerken van NGO's en staten samen, maar ook over statenbondgenootschappen of NGO-groeperingen. Funding, een factor die door Swinski (2007) wordt besproken, kan een uitwerking zijn van zo een gemengd netwerk, waarbij staten NGO's gaan steunen om hun standpunten mee te verdedigen op internationaal niveau. Ten slotte is er nog een laatste factor, die enkel in het werk van Swinski (2007) werd aangehaald, maar doorheen mijn onderzoek wel belangrijk bleek, namelijk het **ideologisch karakter** van een VN-orgaan of de VN in het algemeen. Door deze factoren in elke casus te onderzoeken, kan ik de vier casussen naast elkaar leggen en op een overzichtelijke manier vergelijken.

CASE-SELECTIE

De cases die ik heb gekozen voor dit onderzoek hebben allemaal plaatsgevonden tussen 2016 en 2019. Door alle cases uit een beperkte periode te kiezen, kan ik de variabele van de groei van NGO's en netwerken weglaten. Zowel het progressieve als het conservatieve netwerk hebben vóór deze periode namelijk al de kans gekregen om uit te groeien tot machtige groepen. Ze zijn in deze casussen enorm aan elkaar gewaagd, waardoor we hier de kans krijgen om ons af te vragen waarom dan toch de ene of de andere groep een overwinning kan boeken.

Om de werking van progressieve en conservatieve groepen met elkaar te vergelijken, koos ik telkens voor twee cases waarin de progressieve groep uiteindelijk de bovenhand kreeg en twee waarin de conservatieve groep overwon. Daarnaast had ik graag inzicht gekregen in de rol die een democratische of republikeinse overheid van de VS kan spelen in de vorming van internationaal abortusbeleid. Daarom koos ik ook binnen de progressieve en conservatieve overwinningen telkens voor één casus die tijdens democratisch bewind plaatsvond en één tijdens republikeins bewind.

Bij het gebruik van de methode van *structured, focused comparison*, is het belangrijk dat de cases gelijkaardig zijn, maar dat er toch enkele duidelijke verschillen zijn die na een vergelijking antwoorden kunnen bieden (George en Bennet, 2005). Het gaat hier steeds over een casus waarbij er een bepaalde opmerkelijke vorm van taalgebruik is in een einddocument van een orgaan van de VN. Om het belang van de verschillende factoren te kunnen onderzoeken in verschillende contexten, speelt elke case zich af in een ander orgaan van de VN. Op die manier kunnen we bijvoorbeeld zien hoe de samenstelling van een orgaan een rol kan spelen.

CASE-STUDY

	Progressieve overwinning	Conservatieve overwinning
Democratische overheid VS	Case 1: general Comment 22	Case 3: Commission on the Status of Women
Republikeinse overheid VS	Case 2 resolutie 28/1 van de Mensenrechtenraad	Case 4: Resolutie 2467 van de Veiligheidsraad

CASE 1: GENERAL COMMENT NR. 22

Een progressieve overwinning en een democratische overheid in de VS.

Uitkomst

Op 2 mei 2016 publiceerde het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten, verbonden aan de Economische en Sociale Raad van de VN (ECOSOC) een zogenaamd *General Comment nr. 22*. Het Comité bestaat uit achttien onafhankelijke experts die de navolging van het Verdrag opvolgen, vooral aan de hand van rapporten die staten verplicht op regelmatige basis voorleggen. Vervolgens doet het Comité aanbevelingen onder de vorm van *concluding observations*. De grootste bezorgdheden die uit deze rapporten volgen geven dan op hun beurt aanleiding tot de *General Comments*. Deze zijn bedoeld als interpretaties van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten dat op haar beurt gebaseerd is om de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het gaat dan vaak over zaken waarbij het Comité waarneemt dat het Verdrag nog onvoldoende wordt nageleefd en waarbij er mogelijks verduidelijking van het Verdrag nodig is om staten te helpen om zich beter in te zetten voor de doelen die erin beschreven staan (Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2010).

In het geval van *General Comment nr. 22* gaat het om een verduidelijking bij artikel 12 van het Verdrag, dat stelt dat iedereen recht heeft op de hoogst mogelijke standaard van fysieke en mentale gezondheid. Volgens het Comité is seksuele en reproductieve gezondheid hier een belangrijk onderdeel van. Er wordt hierbij verwezen naar voorgaande communicatie zoals *Program of Action* van de Internationale Conferentie voor Bevolking en Ontwikkeling in 1994 en de *2030 Agenda for Sustainable Development*. Er werd in 2014 al een *General Comment* geweid aan de verduidelijking van artikel 12 van het Verdrag, maar naar aanleiding van de blijvende overtredingen op het recht op seksuele en reproductieve gezondheid, haalt het Comité dit opnieuw aan in *General Comment nr. 22*. Verder bevat deze *Comment* een aantal zeer vernieuwende zaken. Zo wordt er een zeer duidelijke en afgebakende definitie gegeven van zowel seksuele als reproductieve rechten¹. Daarnaast erkennen de experts dat gezondheid vaak

---

¹ Sexual health and reproductive health are distinct from, but closely linked, to each other. Sexual health, as defined by the World Health Organization (WHO), is “a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality”. Reproductive health, as described in the Programme of Action of the International Conference on Population and Development, concerns the capability to reproduce and the freedom to make informed, free and responsible decisions. It also includes access to a range of reproductive health information, goods, facilities and services to enable individuals to make informed, free and responsible decisions about their reproductive behaviour.

samenhangt met ongelijkheid. Zo halen ze in de *Comment* niet enkel het recht op gezondheid aan, maar ook de artikels uit het Verdrag die te maken hebben met gelijkheid, onderwijs etc. Zo hangt het recht op seksuele en reproductieve gezondheid samen met andere mensenrechten die bijvoorbeeld gaan over gendergelijkheid en werkgelegenheid. De meest progressieve ontwikkeling die in *General Comment nr. 22* wordt aangehaald is een oproep naar staten om wettelijke restricties tegen abortus op te heffen. Zo stellen de experts dat het tegen gaan van onveilige abortus een belangrijk middel is om moedersterfte tegen te gaan. Om dit te doen is het dan weer nodig om restrictieve wetgeving rond abortus te liberaliseren en op die manier als staat zelf veilige abortus toegankelijk te maken. Daarnaast wordt in de *Comment* nog even het principe van donorstaten en internationale actoren die werken rond gezondheid aangehaald. Hierbij halen de experts aan dat donorstaten in geen geval restricties rond seksuele en reproductieve gezondheid mogen opleggen aan ontvangende staten (Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2016). Een voorbeeld waarbij dit wel wordt gedaan is de Mexico City Policy van de Republikeinse overheden in de Verenigde Staten. Alleen al omwille van de uitgebreide vermelding van abortus, dat in dit rapport niet langer een taboe lijkt te zijn, is dit rapport een immense overwinning voor het progressieve discours rond abortus.

Zoals hierboven reeds vermeld, bestaat het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten uit achttien onafhankelijke experts en dus niet uit staten of NGO's. Toch hebben deze laatste een belangrijke invloed op het Comité. Dit wordt duidelijk aan de hand van het *Working Methods* document dat het Comité in 2010 publiceerde. Hierin staat dat NGO's onder andere een rol kunnen spelen bij het ontwerpen van de *General Comments*. Dit gebeurt doorgaans via een *day of general discussion* die voorafgaat aan de formulering van een *General Comment*. Hier kunnen NGO's schriftelijke aanbevelingen indienen bij het secretariaat. Aanvullend is er ook een mogelijkheid om NGO's in de panelgesprekken aan het woord te laten, wanneer die NGO hiervoor een aanvraag indient (CESCR, 2010).

Factoren

De organisaties die naar aanleiding van de *general discussion* voor *General Comment nr. 22* een document hebben ingediend bij het secretariaat zijn heel duidelijk onder een conservatieve of progressieve noemer te plaatsen; zeker wanneer het gaat over hun standpunt ten aanzien van abortusnormen. Ze hebben hier allemaal een duidelijk afgebakende mening over en beschrijven

deze mening meestal expliciet in hun uiteenzetting. De groep van conservatieve groepen die een aanbeveling indienden bestaat uit: Catholic Family and Human Rights Institute (C-FAM), International Federation for Family Development, Society for the Protection of Unborn Children en enkele onafhankelijke experts die als individu adviseren. De progressieve groep bestaat uit: Center for Reproductive Rights, IPAS, Sexual Rights Initiative in samenwerking met Youth Coalition for Sexual and Reproductive Rights, Amnesty International, Center for Economic and Social Rights en Irish Family Planning Association. Een eerste zaak die opvalt wanneer we kijken naar de organisaties die een document hebben ingediend is het feit dat er veel meer progressieve organisaties van zich lieten horen (CESCR-website). Dit kan te maken hebben met toegang, maar ook met funding en netwerking. Een NGO moet tijd en middelen hebben om zich in te zetten voor het schrijven van een dergelijk uitgebreid document.

Omdat het aandeel van progressieve documenten zo veel groter is, lijkt het alsof zij gemakkelijker **toegang** hebben tot de *general discussion*. Toch kunnen we uit de verslagen van de mondelinge paneldiscussies iets anders afleiden. Daarin wordt duidelijk dat de conservatieve groepen daar het vaakst aan het woord kwamen. Naast verschillende NGO's die daar hun standpunt kwamen verdedigen, waren er ook vertegenwoordigers van enkele staten aanwezig. Alle staten die zich lieten vertegenwoordigen (Egypte, Pakistan, Honduras, Malta, Chili, Libanon, Nicaragua, Polen en Nigeria) namen een conservatieve, duidelijke anti-abortus, positie in. Er waren geen staten aanwezig die een progressief standpunt kwamen verdedigen (CESCR, 2010). Volgens de website van het Comité kan elke organisatie zich registreren om deel te nemen aan een discussie of om een document in te dienen. De enige vereiste die wordt vermeld is dat het statement moet gerelateerd zijn aan het onderwerp dat zal besproken worden. De toegang is dus relatief openbaar, al moet een NGO natuurlijk tijd en ruimte vinden om een aanvraag in te dienen.

Een andere factor die invloed kan hebben op de slaagkansen van het progressieve discours in deze casus is een normatieve factor. We zagen in het literatuuroverzicht reeds dat veel auteurs het belang van **framing** aankaarten. Wanneer we kijken naar framing in de *general discussion*, kunnen we meteen een groot verschil waarnemen tussen de documenten van progressieve groepen enerzijds en die van conservatieve groepen anderzijds. De meeste progressieve organisaties die iets hebben ingediend bij het secretariaat houden zich aan één duidelijk kader om hun aanbevelingen aan te koppelen. Ze schuiven bijna allemaal decriminalisering van

abortus naar voor als het belangrijkste doel dat aan bod moet komen in de *General Comment nr. 22*. Volgens deze organisaties is het nodig dat staten veilige, professionele abortus mogelijk maken om onveilige abortus tegen te gaan. Bijna allemaal halen ze dan ook aan dat onveilige abortus een oorzaak is van hoge moedersterfte (Amnesty International, 2010; Center for Economic and Social Rights, 2010; Center for Reproductive Rights, 2010; Human Rights Watch, 2010; Irish Family Planning Association, 2010; Sexual Rights Initiative and the Youth Coalition for Sexual and Reproductive Rights, 2010). Dit is een probleem dat al langer op de internationale radar stond. Onder meer in de Millennium Development Goals van 2000 werd het probleem van moedersterfte aangehaald als een van de meest dringende thema's (United Nations Millennium Development Goals). De verschillende documenten van conservatieve groepen, daarentegen, hadden een sterk uiteenlopende focus. Zo zijn er organisaties die stellen dat het Comité niet de autoriteit heeft om het over seksuele en reproductieve rechten te hebben, of dat abortus niet binnen deze terminologie valt (Catholic Family and Human Rights Institute, 2010). Andere NGO's, zoals de Society for the Protection of Unborn Children baseren zich volledig op het recht op leven en de bescherming van kinderen (Society for the Protection of Unborn Children, 2010). Hierbij wordt vaak aangehaald dat het leven begint bij de bevruchting. Zij stellen op hun website bijvoorbeeld dat "*abortion is the biggest killer of children in the world today, [...]*". Hoewel veel conservatieve organisaties deze argumentatie delen, is dit een stelling die nauwelijks terug te vinden is in het internationaal recht. Ze baseren zich hier dus niet op bestaande normen, wat volgens veel auteurs wel een vereiste is om een overtuigende stem te vormen. Sommige NGO's stellen dat vrouwen vrijwel altijd spijt hebben van hun beslissing om een zwangerschap te beëindigen (Society for the Protection of Unborn Children, 2010). Daarnaast zijn er ook nog enkele NGO's die hun stellingen kaderen binnen het beschermen van de familie (International Federation for Family development, 2010). Zij erkennen seksuele en reproductieve rechten met betrekking tot zwangerschap en vruchtbaarheid, maar niet om zwangerschap stop te zetten.

Naast framing werd door Swinski (2007) aangehaald dat de VN en haar organen een bepaald **ideologisch karakter** hebben en dat NGO's hun positie beter kunnen overbrengen indien deze daar tot een zeker mate binnen past. Ook dit kan een oorzaak zijn voor het succes van het progressieve discours in deze casus. Het feit dat het Comité beslist dat ze een *General Comment* wil schrijven die ingaat op seksuele en reproductieve rechten, wil al zeggen dat ze gelooft dat die rechten bestaan en deel zijn van het algemene recht op gezondheid, wat volgens enkele

conservatieve NGO's niet zo is. C-FAM stelt bijvoorbeeld dat: “*There is no “right to sexual and reproductive health” found in the plain text of the relevant portions of the ICESCR. Such a “right” is therefore not part of the negotiated language of the treaty* (Catholic Family and Human Rights Institute, 2010).” Het Comité kan zich dan op geen enkele manier aanpassen aan de positie van deze groepen zonder de volledige opzet van de *General Comment* in het gedrang te brengen. Tijdens de *general discussion* haalde een lid van het Comité dit al aan in haar statement: “*Ms. Bonoan-Dandan said that all contributions to the debate were worthwhile, but they could not all be taken into consideration in the draft general comment. She assured participants that Committee members would reach informed and balanced decisions on sensitive issues. The idea of issuing the general comment stemmed directly from the consideration of the reports of States parties and the problems that had arisen during the process* (CESCR, 2011).” De ideologische conformiteit van de organisaties met het Comité heeft hier dus duidelijk een rol gespeeld.

Vervolgens zijn ook **netwerk en bondgenoten** invloedrijke factoren. Een van de invalshoeken waarmee deze factoren onderzocht kunnen worden is door te kijken naar de funding van NGO's. Dit bepaalt voor een groot deel welke middelen een NGO kan inzetten om zich internationaal te laten horen, maar het is ook een manier om te onderzoeken van welke staten NGO's steun ontvangen en welke staten dus aan hun kant van het debat staan. Veel NGO's draaien op individuele financiële bijdragen en bijdragen van private fondsen. Sommige NGO's, zoals Amnesty International, weigeren zelfs financiële steun te aanvaarden van overheden om op die manier een neutraler beleid te kunnen voeren (Amnesty International, 2018). Natuurlijk is dit een luxe die niet alle NGO's zich kunnen veroorloven. Er zijn ook enkele NGO's die, op het moment van de *general discussion*, steun ontvingen van overheidsinstanties. Dit blijkt uit de jaarlijkse financiële rapporten die sommige organisaties beschikbaar stellen op hun websites. Zo kreeg de Center for Reproductive Rights, gevestigd in de VS, staatssteun van de Amerikaanse en Nederlandse overheden en van het VN Populatie Fonds. In dit geval kunnen we stellen dat de steun van de Amerikaanse overheid, die op dat moment democratisch was, mogelijks een ideologische basis had. Nadat Trump president werd, vinden we namelijk geen financiële steun van de Amerikaanse overheid meer terug in de rapporten van de organisatie. Dit is dus een voorbeeld van een organisatie die wel wordt gesteund door de democratische, maar niet door de republikeinse overheid (Center for Reproductive Rights, 2010 en 2018). Ook de Indiase deelorganisatie van de Sexual Rights Initiative krijgt steun van buitenlandse

overheden, in dit geval de Nederlandse en Zweedse ministeries van buitenlandse zaken (Crea, 2021). De Zweedse overheid geeft daarnaast ook financiële hulp aan the Center for Economic and Social Rights (CESR, 2021). Van veel andere organisaties is het echter moeilijk te vinden of ze steun ontvangen en welke steun ze ontvangen. Wel maakt deze beperkte informatie al duidelijk dat er ook langs progressieve zijde staten zijn die meegaan in het discours. Dit is een bewijs van de polarisering van de internationale gemeenschap rond het abortusdebat. Toch is het niet mogelijk om hieruit gegronde conclusies te trekken over de invloed van overheden op het debat dat hier vooral door NGO's wordt gevoerd. Daarvoor is dieper onderzoek nodig.

Ten slotte is ook het globale **netwerk** van een NGO belangrijk voor de slaagkans van haar discours. Een discours dat bijvoorbeeld enkel door het Westen wordt ondersteund vindt vaak weerwoord vanuit het Globale Zuiden. Daarom is het nodig dat het discours dat een NGO nastreeft wijdverspreide steun vindt. Dit is zowel bij de progressieve als bij de conservatieve groep zeker het geval, zoals reeds duidelijk werd bij het onderzoeken van de funding van NGO's. Beide groepen vinden steun over de hele wereld. Zo heeft bijvoorbeeld de progressieve NGO Sexual Rights Initiative in elk continent een partnerorganisatie (SRI, 2021). Maar ook de conservatieve International Federation for Family Development is een overkoepeling van organisaties in 70 landen die zich richten op het beschermen van familiewaarden (IFFD, 2021). Beide groepen doen een poging om een universeel aanvaardbaar discours op te stellen door hun standpunten te linken aan universele normen. Dit heeft bij beide groepen echter een heel verschillende uitkomst. Toch zorgt het er wel voor dat beide groepen gelijkgezinden kunnen vinden over de hele wereld. Dit is iets wat NGO's hebben opgebouwd doorheen de vele decennia die voorafgingen aan de *General Comment nr. 22* en waar zowel conservatieve als progressieve NGO's in geslaagd zijn. Omdat beide groepen een groot netwerk hebben, is deze factor niet langer allesbepalend. Wel is het van belang om het gehele netwerk op dezelfde lijn te krijgen om op die manier één stem te kunnen vormen. Hier is de progressieve beweging beter in geslaagd dan de conservatieve. De framing van hun voorstellen illustreert dit.

Uit deze casus kunnen we concluderen dat de framing en conformiteit aan het ideologisch karakter van het Comité waarschijnlijk de belangrijkste factoren zijn geweest in het succes van het progressieve discours. Zij zijn erin geslaagd om hun standpunt te vormen naar een internationaal kader dat reeds bestond en waar reeds veel aandacht naartoe ging, namelijk het terugdringen van moedersterfte. Dit terwijl conservatieve groepen bleven hangen in een

discours dat nog probeerde om het geheel van seksuele en reproductieve rechten tegen te houden en daarbij allerlei verschillende argumenten aanhaalden. Funding en een globaal netwerk zijn minder bepalende factoren geweest, aangezien beide groepen hierin aan elkaar gewaagd zijn. Hoewel sommige organisaties expliciet gesteund worden door de democratische overheid in de Verenigde Staten, is er meer onderzoek nodig om sluitende conclusies te trekken over haar invloed op deze besluitvorming.

CASE 2: RESOLUTIE 28/1 VAN DE MENSENRECHTENRAAD

Een progressieve overwinning en een republikeinse overheid in de VS.

Uitkomst

Op 5 juni 2018 nam de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties resolutie 28/1 aan over de eliminatie van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes. De belangrijkste ontwikkeling in deze resolutie, met betrekking tot abortus en seksuele en reproductieve rechten, is dat er wordt gesproken over '*bodily autonomy*'. Waar het in eerdere internationale uitspraken meestal ging over gezondheid, gaat het nu expliciet over beslissingsrecht, waardigheid en integriteit. Daarnaast haalt de Raad ook enkele bezorgdheden aan. Zo is ze niet akkoord met het feit dat cultuur en religie vaak als reden worden gebruikt om de controle van vrouwen over hun leven en lichaam in te perken. Ook de toename van wat in de resolutie 'retrogressieve' lobby's worden genoemd, baart de Raad zorgen. Verder in de resolutie wordt beschreven dat een volledige beschikking over mensenrechten ook seksuele en reproductieve rechten en controle over de eigen seksualiteit omvat. Ten slotte roept de Raad staten op om wettelijke barrières tegen bepaalde vormen van seksuele en reproductieve gezondheidszorg op te heffen. Abortus wordt enkel aangehaald in nationale context. Met name waar abortus legaal is, moet een staat ook de toegang tot veilige abortus verzekeren. Deze resolutie werd uiteindelijk aangenomen zonder stemming. Volgens de procedureregels kan een lid van de Mensenrechtenraad een stemming aanvragen indien men dat nodig acht en dat is in dit geval niet gebeurd (Human Rights Council, 2018).

De Mensenrechtenraad bestaat uit 47 lidstaten van de Verenigde Naties, verkozen door de Algemene Vergadering. Tot juni 2018, net voor het aannemen van resolutie 28/1, waren ook de Verenigde Staten lid van de Mensenrechtenraad. Ze stapten echter uit de Raad omdat deze volgens de VS een anti-Israëlische bias heeft en er problemen zijn met de legitimiteit van de Raad. Er zetelen namelijk verschillende staten in die mensenrechten op regelmatige basis schenden, zoals China en Venezuela. Na de uitstap van de VS werd hun plaats ingenomen door

IJsland. De Raad is dus een intergouvernamenteel orgaan dat bestaat uit statelijke actoren. Toch hebben ook NGO's een rol te spelen in deze organisatie (Human Rights Council, 2021).

Factoren

NGO's hebben **toegang** tot de vorming van deze resolutie via twee wegen. Ten eerste kunnen ze deelnemen aan de *Working Group on the issue of discrimination against women in law and in practice*. Deze werkgroep wordt expliciet vermeld in resolutie 38/1 als inspiratie voor de resolutie en als voorbeeld van *good practices* voor staten. Wanneer we kijken naar het laatste rapport van de werkgroep, kunnen we duidelijk zien dat de resolutie hierop werd gebaseerd. De meeste zaken die de werkgroep aanbeveelt, zijn overgenomen in de resolutie. Daarom is het nuttig voor het progressieve discours om hier al haar stempel op te drukken. De werkgroep bestaat uit vijf onafhankelijke experts die regelmatige rapporten uitbrengen en staatbezoeken uitvoeren. Deze worden dan verder besproken in de Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering. Drie keer per jaar houdt de werkgroep zelf sessies om verschillende stakeholders samen te brengen en de opzet van haar mandaat verder uit te werken. Dit is de gelegenheid voor NGO's om ook hun standpunten op de agenda te krijgen. Omdat de werkgroep over het algemeen al een progressieve visie heeft op mensenrechten van vrouwen en meisjes, is dit een plaats waar vooral progressieve NGO's veel ruimte krijgen hiervoor (WGDAWG, 2021).

Een andere weg die NGO's kunnen gebruiken om de resolutie naar hun hand te zetten is via de eigenlijke sessie waarop de finale resolutie wordt onderhandeld. Enkel NGO's met een consultatieve status bij het Economisch en Sociale Raad van de Verenigde Naties kunnen hieraan deelnemen. De voorwaarden om deze status te verkrijgen zijn echter niet zeer verregaand. De activiteiten van de NGO moeten relevant zijn voor ECOSOC, ze moet meer dan twee jaar bestaan, democratisch zijn en gefinancierd worden door nationale overheden, individuen of andere non-gouvernementele componenten. Er zijn dan ook 5591 organisaties die een consultatieve status hebben. Zij mogen, na het indienen van een aanvraag, de sessies bijwonen als waarnemers. Met die status hebben NGO's de mogelijkheid om geschreven statements in te dienen of gesproken interventies te doen. Daarnaast kunnen ze debatten en panels bijwonen en zelf parallelle evenementen organiseren in de VN-gebouwen (HRC, 2013). In deze casus is de belangrijkste vorm van interactie het organiseren van evenementen geweest. Dit is waar NGO's het vaakst aan bod komen. Er zijn namelijk bij deze resolutie geen geschreven of gesproken statements gemaakt door NGO's. Wel hebben er dus verschillende organisaties parallelle evenementen gehouden om op die manier hun standpunten over te

brengen. Ook hier kunnen we opmerken dat het vooral progressieve NGO's waren die dit soort evenementen organiseerden. Hierbij waren de organisaties *Association for Women's Rights in Development*, *Women's Federation for World Peace International* en *Women's International League for Peace and Freedom*. Dit zijn allemaal organisaties met een wereldwijde werking die al decennialang vechten voor vrouwenrechten en die dus al veel ervaring hebben met dit soort zaken. Daarnaast waren er ook enkele NGO's aanwezig op de sessie zelf, maar zij zijn niet aan het woord gekomen wanneer het ging over resolutie 38/1. Hier merken we wel op dat er zowel een progressieve als conservatieve NGO aanwezig waren, naast enkele vertegenwoordigers van andere VN-organen en intergouvernementele organisaties. Het gaat dan over respectievelijk *Caribbean Community (CARICOM)* en de *Organization of Islamic Cooperation*. Zij werken allebei echter over meer algemene onderwerpen en hadden geen aanvraag ingediend om een mondelinge uiteenzetting te doen rond resolutie 38/1 (HRC, 2021).

Ook voor statelijke actoren is toegang een belangrijke factor. De 47 staten die in de Raad zetelen worden verkozen door de algemene vergadering. Staten die niet verkozen zijn, kunnen als waarnemer deelnemen aan de sessie en draft resoluties mee sponsoren, maar hebben geen stem. Wanneer een staat dus een reële rol wil spelen binnen de uiteindelijke besluitvorming in de Mensenrechtenraad, moet ze erin slagen om verkozen te worden. De resolutie van de Algemene Vergadering in verband met de Mensenrechtenraad stelt hierbij: "*When electing members of the Council, Member States shall take into account the contribution of candidates to the promotion and protection of human rights and their voluntary pledges and commitments made thereto*" (General Assembly, 2006). Er wordt dus bij de verkiezing van de leden reeds belang gehecht aan het gedrag van staten. Om deze reden is er binnen de Raad mogelijks al een progressief klimaat en is er minder ruimte voor conservatieve stemmen.

De eindbeslissing ligt hier bij de lidstaten zelf. Zij zijn diegenen die de draft opstellen en die vervolgens gaan onderhandelen over mogelijke amendementen. Daarom is het essentieel dat NGO's hier focussen op het beïnvloeden en verzamelen van staten om op die manier de bovenhand te krijgen in het debat. Samen met deze staten zorgen ze voor de **framing** van hun doelen die ervoor kan zorgen dat ook andere staten zich hierin kunnen vinden en zich rond hetzelfde kader kunnen verenigen. Dit doen zowel de conservatieve als de progressieve groepen in deze casus. Allebei hebben ze een discours uitgewerkt; de progressieve groep via de draft resolutie, en de conservatieve groep via amendementen op deze draft. Deze laatste zijn

er namelijk niet in geslaagd om hun standpunt in de draft te krijgen en hopen via amendementen toch nog hun stempel op het eindresultaat te drukken. Op vlak van framing gaan progressieve groepen zich hier focussen op bestaande internationale communicatie, bijvoorbeeld van het CEDAW-verdrag, waarin reeds wordt gesproken over seksuele en reproductieve rechten gelinkt aan mensenrechten. Daarnaast blijven ze spreken over abortus “waar het legaal is in nationale wetgeving”, wat ervoor zorgt dat ook staten die niet volledig achter progressieve abortuspolitiek staan of die bang zijn voor verplichte liberalisering van hun eigen wetten, zich toch kunnen vinden in deze draft. Op die manier komt er ruimte vrij om te spreken over een relatief nieuw principe, namelijk dat van *bodily autonomy*. Zo slaagt het progressieve discours erin om het kader van reproductieve rechten uit te breiden naar vrouwelijke autonomie en integriteit, zonder daarbij het bredere draagvlak bij staten te verliezen. Door zich daarnaast te baseren op aanbevelingen van de werkgroep, kunnen ze de draft kaderen binnen een legitiem normatief klimaat. Deze past dan ook perfect binnen het **ideologisch karakter** van de Mensenrechtenraad. Ten slotte gaat het in de draft ook over de bezorgdheid rond de opkomst van conservatieve lobby's en religieuze of culturele argumenten die een tegenkracht vormen tegen de strijd voor gelijke rechten van vrouwen. Op die manier slaagt de progressieve groep er meteen ook in om de argumentatie van de conservatieve groep te sluimeren (Human Rights Council, 2018).

Toch is ook de conservatieve groep erin geslaagd om een relatief breed gedragen discours uit te bouwen. Ze verwerpt hierbij niet de volledige draft of het recht op seksuele en reproductieve gezondheid in het algemeen, maar gaat zich focussen op enkele specifieke bewoordingen uit de tekst. Dit doet ze via enkele amendementen die tijdens de sessie worden besproken en gestemd. De belangrijkste amendementen rond seksuele en reproductieve rechten werden echter ingetrokken voor ze werden besproken. Hierin stond bijvoorbeeld dat “the right to bodily autonomy” uit de tekst moest verwijderd worden (Human Rights Council, 2018).

Wanneer we hierbij echter kijken naar een andere invloedrijke factor: **bondgenoten en netwerk**, wordt duidelijk dat deze amendementen weinig slagkracht hadden. Omdat in deze case statelijke actoren de eindbeslissing maken, is de factor van staten als bondgenoten heel belangrijk. Hierbij is het essentieel dat een significant aantal staten zich achter hetzelfde doel kunnen scharen. Bij het voorbereiden van resolutie 38/1 zijn Mexico en Colombia erin geslaagd

om nog 52 andere staten² te laten deelnemen aan hun draft resolutie. Ze werken samen met landen vanuit elk werelddeel. Zij hebben een consensus kunnen vormen over de aanbevelingen van de werkgroep en hebben op die manier een significant aantal staten meegekregen om zo een tegenfront te vormen tegen de opkomende conservatieve stemmen in het debat. Bij de conservatieve groep ging dit proces moeizamer en zij zijn er niet in geslaagd om voldoende staten te verzamelen. Zo waren het enkel de Egyptische, Russische en Saudi-Arabische delegaties samen die de verschillende amendementen opstelden die de meest progressieve taal uit de draft resolutie zou verwijderen. Enkele andere staten (Pakistan, Nigeria, Qatar en Irak) gaven tijdens de sessie zelf wel aan dat ze daarmee akkoord gingen, maar de steun was eerder beperkt. Toen de voorzitter ten slotte vroeg of er een stemming nodig was voor de goedkeuring van de gehele draft bleef het ook vanuit conservatieve hoek stil (38th Regular Session Human Rights Council, 2018).

Een andere opmerkelijke zaak die steeds terugkwam in de statements van conservatieve staten, was het feit dat ze zich ongehoord voelden bij het onderhandelen van de draft resolutie. Dit kan een manier zijn om de legitimiteit van de Mensenrechtenraad te ondermijnen, waardoor de resolutie een deel van haar waarde verliest. Enkele staten haalden ook aan dat ze zich distantieerden van enkele specifieke bewoordingen uit de tekst (38th Regular Session Human Rights Council, 2018).

De invloed van de Verenigde Staten is hier onmogelijk in te schatten, aangezien ze op dat moment al uit de Raad waren gestapt. Aangezien er niet om een stemming is gevraagd had de tegenstem van de VS waarschijnlijk weinig verschil gemaakt indien ze er nog zouden inzitten. Maar er is natuurlijk geen manier om dit zeker te weten. Toch kan ook deze uitstap van de VS hebben bijgedragen aan de afnemende legitimiteit van de Mensenrechtenraad.

De factoren die hier de grootste invloed hebben gehad op het eindresultaat zijn framing en de match met het ideologische karakter van de Mensenrechtenraad enerzijds en de vorming van

---

² Albanië, Andorra, Argentinië, Australië, Oostenrijk, België, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, Canada, Chili, Colombia, Kroatië, Cyprus, Tsjechië, Denemarken, Ecuador, Estland, Finland, Frankrijk, Georgië, Duitsland, Griekenland, Haïti, Honduras, Hongarije, IJsland, Ierland, Italië, Japan, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Mexico, Montenegro, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Peru, Portugal, Republiek Moldavië, Roemenië, Rwanda, San Marino, Slovenië, Spanje, Zweden, Zwitserland, Thailand, Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Turkije, Oekraïne, Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, Uruguay.

bondgenootschappen anderzijds. Alles samen bekeken, is het echter niet vanzelfsprekend om hier van een volledige overwinning te spreken. De progressieve groep is er dan wel in geslaagd om de bewoording “bodily autonomy” in de resolutie te verwerken, maar dit heeft niet bijgedragen aan de legitimiteit die andere staten toekennen aan de Mensenrechtenraad. De uitstap van de VS doet hier nog een schep bovenop. Op een manier kunnen we dan stellen dat ook de conservatieve groep een overwinning heeft behaald, in de zin van het ondermijnen van de legitimiteit van de Mensenrechtenraad in het algemeen en resolutie 38/1 meer specifiek.

CASE 3: COMMISSION ON THE STATUS OF WOMEN

Een conservatieve overwinning en een democratische overheid in de VS.

Uitkomst

De *Commission on the Status of Women* is een commissie van de Economische en Sociale Raad van de VN (ECOSOC). Ze werd in 1946 opgericht en heeft als functie vrouwenrechten te promoten en toe te zien op de toepassing van de *Beijing Declaration en Platform for Action*. De Commissie houdt jaarlijks een sessie waarbij vertegenwoordigers van VN-lidstaten, NGO's en VN-deelorganisaties samen komen in New York. Op deze sessies worden zowel de ontwikkelingen rond de *Beijing Declaration en Platform for Action* als nieuwe ontwikkelingen rond gendergelijkheid besproken. Via interactieve dialogen en panelgesprekken met experts komt de Commissie tot enkele conclusies. Vervolgens worden deze bevindingen en aanbevelingen van elke sessie in een concluderend document gegoten dat daarna wordt gepubliceerd bij het ECOSOC (UN Women, 2021). In deze documenten van de Commissie, die elk jaar opnieuw onderhandeld en gepubliceerd worden, vinden we onder meer enkele vermeldingen terug van seksuele en reproductieve gezondheid. Zo is het volgens de Commissie belangrijk dat staten universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg, informatie en onderwijs aanbieden. Deze aanbeveling keert elk jaar terug in de documenten. Er is echter nog een andere aanbeveling die specifiek ingaat op abortus. Hier wordt “*safe abortion where such services are permitted by national law*” vermeld als onderdeel van “*quality comprehensive sexual and reproductive health-care services, commodities, information and education*”. Deze bewoording vinden we terug in de documenten van zowel 2013, 2014 als 2016³. Vanaf 2017 tot het laatst gepubliceerde document van 2021 wordt abortus echter niet langer vermeld in de conclusiedocumenten. Seksuele en reproductieve

---

³ In 2015 was het 20 jaar geleden dat de *Beijing Declaration* werd geratificeerd, dus werd er een speciale politieke verklaring gepubliceerd vanuit de *Commission on the Status of Women* en geen concluderend document zoals andere jaren (Gilby e.a., 2021).

gezondheid blijft terugkomen, maar de passage waarin abortus eerder werd vermeld is volledig weggelaten. Dit is een voorbeeld van een conservatieve ontwikkeling, waarbij eerder goedgekeurd progressief taalgebruik wordt teruggedraaid (Commission on the Status of Women, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021).

Factoren

Zowel NGO's als statelijke actoren hebben **toegang** tot de *Commission on the Status of Women*. De Commissie bestaat uit 47 vertegenwoordigers van staten, die voor een periode van vier jaar verkozen worden door het ECOSOC. Ze zijn proportioneel verdeeld over de wereldregio's. Zo zijn er bijvoorbeeld dertien Afrikaanse lidstaten en vier Oost-Europese lidstaten. In 2017, bij de overgang van de vermelding van abortus naar het weglaten van de passage, zetelden er zeven nieuwe staten in de Commissie (Qatar, Rusland, Brazilië, Guatemala, Trinidad en Tobago, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk). Het lidmaatschap van de Verenigde Staten verliep in 2016. Daarnaast is er het Bureau van de Commissie, dat bestaat uit een voorzitter uit een van de regio's en een vicevoorzitter uit elke andere regio. Deze worden elke twee jaar opnieuw verkozen. In tegenstelling tot de verkiezing van de leden van de Mensenrechtenraad, wordt hier nergens iets vermeld over het vereiste gedrag van staten. Dit zorgde al enkele keren voor kritiek, bijvoorbeeld na de verkiezing van Saudi Arabië als lid van de Commissie in 2019 (UN Women, 2021). Dit kan ervoor zorgen dat er een minder duidelijk waar te nemen **ideologisch kader** is waarbinnen actoren zich moeten schikken. Daarnaast worden alle NGO's die consultatieve status hebben bij het ECOSOC (cf. supra) jaarlijks uitgenodigd om zich te registreren om de sessie bij te wonen. Ze hebben de mogelijkheid om op voorhand geschreven statements in te sturen, zowel als organisatie als via gezamenlijke statements met andere organisaties of ze kunnen tijdens de sessie mondeling hun standpunten verdedigen of een interventie doen tijdens een interactieve paneldiscussie. Ten slotte mogen NGO's ook parallelle evenementen organiseren.

De sessies van de Commissie worden elk jaar rond een ander thema gehouden. Deze worden gekozen op een vergadering van het ECOSOC waarbij de thema's voor de komende drie jaar worden vastgelegd. Zo ging de sessie van 2017 over "*Women's economic empowerment in the changing world of work*". Het is dus belangrijk voor actoren om hun discours te **framen** binnen deze specifieke thema's, om zo op een relevante manier bij te dragen aan het debat dat dat jaar wordt gevoerd. Ook NGO's worden gevraagd om enkel statements in te dienen die in lijn liggen

met het thema dat wordt behandeld. Hoewel enkele staten en NGO's erin geslaagd zijn om seksuele en reproductieve rechten te betrekken bij het thema van economische empowerment van vrouwen, zien we toch bij het grootste deel van de actoren dat de focus bij andere zaken ligt. Het onderwerp van abortus wordt dan ook nauwelijks aangeraakt in de NGO statements en al helemaal niet in de statelijke uiteenzettingen. Ook tijdens de sessies van de volgende jaren, die over andere thema's gingen, komt het onderwerp van abortus niet opnieuw aan bod. Desalniettemin gingen deze sessies over onderwerpen die gemakkelijker te linken lijken aan het abortusvraagstuk. Het gaat dan bijvoorbeeld over vrouwen en meisjes in plattelandsregio's (2018) en sociale beschermingsstelsels, toegang tot openbare diensten en duurzame infrastructuur (2019). Toch zijn progressieve staten en NGO's er niet in geslaagd om hun discours op een overtuigende manier te framen binnen deze thema's, onder meer omdat het lijkt alsof zij zelf het abortusbeleid niet als hoogste prioriteit hadden ingesteld (UN Women, 2021).

Wanneer we kijken naar de geschreven statements die NGO's hebben ingediend voor de sessies van 2017 en de **netwerken** die deze statements indienden, zien we dat er slechts zeer beperkt wordt ingegaan op het abortusvraagstuk. De twee rapporten (van de meer dan 150 inzendingen) die het meest uitgebreid over abortus gaan, zijn die van *Priests for Life* en een gezamenlijk rapport van *Alliance Defending Freedom* en enkele Latijns-Amerikaanse vrouwenorganisaties⁴. In beide statements schrijft men dat er geen universeel recht voor abortus bestaat volgens voorgaande VN verdragen. Daarbij vormt de progressieve abortuspolitiek volgens hen een bedreiging voor de economische empowerment van vrouwen (E/CN.6/2017/NGO/19 en E/CN.6/2017/NGO/54, 2016). Slechts één enkele progressieve NGO had het over abortus in haar rapport. *International Planned Parenthood Federation* gaat zeer kort in op het feit dat seksuele en reproductieve gezondheid belangrijk is om ongelijkheid op vlak van zorg verlenend werk aan te vechten. Hierbij vormen ongewenste zwangerschappen en onveilige abortussen een extra gevaar. In de rest van het rapport wordt abortus niet opnieuw vermeld. De organisatie noemt zichzelf echter "*a leading advocate for SRHR*". Toch zien we zelfs bij deze organisatie nauwelijks advocacy voor een progressief abortusdiscours in deze context (E/CN.6/2017/NGO/20, 2016). Mogelijks lag de focus van progressieve NGO's niet langer op abortus omdat ze hun slag al hadden thuisgehaald in de vorige conclusiedocumenten

---

⁴ Alliance Defending Freedom, Centro de Estudio y Formacion Integral de la Mujer, Mujer para la Mujer, Observatorio Regional para la Mujer de America Latina y el Caribe, Red Mujeres, Desarrollo, Justicia y Paz and Vida y Familia de Guadalajara.

van de Commissie. Er werd namelijk al drie jaar op rij in het document vermeld dat abortus een deel is van het geheel van seksuele en reproductieve rechten die vermeld worden in de *Beijing Declaration en Platform for Action*. Deze hypothese kunnen we bevestigen door naar de geschreven statements te kijken die in 2018 werden ingediend. Hierin wordt vanuit de *International Planned Parenthood Federation* deze keer geen enkele vermelding gemaakt van abortus, maar er zijn wel een aantal andere NGO's die een sterkere argumentatie opstelden voor een meer progressief abortusbeleid (E/CN.6/2018/NGO/72, 2017). Zo zijn er de *Women's Global Network for Reproductive rights*, de *Federation for Women and Family Planning* en een coalitie van meer dan twintig organisaties⁵ van over de hele wereld die het in hun statements hebben over het belang van toegang tot veilige abortus, vooral in de context van vrouwen die in rurale gebieden leven (E/CN.6/2018/NGO/42; E/CN.6/2018/NGO/100; E/CN.6/2018/NGO/89, 2017). Het is dus mogelijk dat het verwijderen van de passage rond abortus een incentive is geweest om opnieuw te ijveren voor een meer progressief beleid. Toch bleven ook de conservatieve groepen in 2018 verder druk zetten tegen de toevoeging van de term abortus in het conclusiedocument. Niet enkel *Priests for Life*, maar ook een nieuwe coalitie⁶ met onder andere *C-FAM* en *Human Life International* dienden statements in (E/CN.6/2018/NGO/18; E/CN.6/2018/NGO/56, 2017). Ook deze coalitie heeft een enorm wijdverspreid netwerk. Het is de groep van progressieve NGO's tot nog toe niet gelukt om de conservatieve groep te overtreffen en de passage over abortus opnieuw in het conclusiedocument te krijgen.

Het zijn echter niet enkel NGO's die hier een invloed op hebben, maar natuurlijk ook de 47 lidstaten van de Commissie. Onder de staten zijn er minder duidelijk coalities te zien. Wel worden er als voorbereiding voor de jaarlijkse sessie regionale meetings gehouden. Daaruit komen dan consensusdocumenten die de staten per regio samen onderhandeld hebben. Op de website van UN Women staan deze documenten ter beschikking van de regio's Afrika, de

---

⁵ Advocates For Youth, Allied Rainbow Communities International, Armenian International Women's Association, Comisión Para La Investigación De Malos Tratos A Las Mujeres, Deutsche Stiftung Weltbevölkerung — German Foundation for World Population, Equidad de Genero: Ciudadania ,Trabajo y Familia, .C. Equilibres & populations, Feminist League, Humanist Institute for Co-operation with Developing Countries, IPAS, Fundación para Estudio Investigación de la Mujer, International Federation of Medical Students' Associations, International Women's Health Coalition, Italian Association for Women in Development, Rutgers, SWASTI, Stichting Simavi, Swedish Federation of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights — RFSL, Women's Global Network for Reproductive Rights, Youth Coalition for Sexual and Reproductive Rights (YCSRR), stichting dance4life.

⁶ Asociacion Hazteoir.org, C-fam, Inc., Family Research Council, Human Life International, Inc., National Organization For Marriage Education Fund

Arabische regio en Latijns-Amerika. Van de Oost-Europese regio en van de West-Europese en andere staten zijn er geen documenten te vinden. Zij houden geen voorbereidende meetings in hetzelfde formaat als de andere regio's. Van deze voorbereidingen kunnen we wel duidelijk de positie van de voorgevormde **netwerken** van staten afleiden. In de documenten van 2017 wordt geen enkele keer gesproken over abortus. Ook seksuele en reproductieve rechten worden nauwelijks vermeld (Africa Ministerial Pre-Consultative Meeting; Declaration of Panama; Manama Declaration; Report on the Asia-Pacific Policy Dialogue, 2017). Enkel het document van Latijns-Amerika haalt het belang van SRHR in het algemeen aan (Declaration of Panama, 2017). In de Afrikaanse meeting wordt enkel ingegaan op seksuele en reproductieve gezondheid met betrekking tot de strijd tegen HIV/AIDS (Africa Ministerial Pre-Consultative Meeting, 2017). In 2018 gaat het in elk regionaal document wel even over seksuele en reproductieve gezondheid, vermoedelijk omdat het thema van dat jaar, vrouwen en meisjes in plattelandsregio's, zich daar beter toe leent (Africa Ministerial Pre-Consultation; Asia-Pacific Regional High-Level Meeting; Santo Domingo Declaration; Tunisia Declaration, 2018). Vanuit de regio Azië/ Oceanië wordt ook het signaal gegeven dat onveilige abortus een groot probleem vormt, maar hierbij wordt geen suggestie gegeven om dit op te lossen door veilige abortus aan te bieden, zoals in eerdere conclusiedocumenten van de Commissie werd gesteld (Asia-Pacific Regional High-Level Meeting, 2018). Naast deze regionale documenten geven de lidstaten natuurlijk ook verschillende individuele gesproken statements tijdens de sessie van de Commissie zelf. Hieruit valt echter zeer weinig af te leiden. Staten zijn verplicht om hun interventies kort te houden en gaan zelden diep in op het onderwerp van seksuele en reproductieve gezondheid. In de meetings van 2017 haalden slechts enkele staten, waaronder Canada, Finland, Denemarken en Australië dit onderwerp aan. In het statement van Irak benadrukte de vertegenwoordiger dat in hun maatschappij tradities erg belangrijk zijn en dat haar regering voor veel zaken samenwerkt met religieuze autoriteiten (Interactive Dialogue, Commission on the Status of Women, 2017). In 2018 werd seksuele en reproductieve gezondheid al door meer staten vermeld. De meeting ging dan ook specifiek over "*good practices in the empowerment of rural women and girls, including through prevention of gender-based violence and through access to justice, social services and health care*". Toch werd ook hier met geen woord gerept over abortus. Ook de landen waarvan we weten dat die zich in andere VN-organen duidelijk lieten horen tegen het vermelden van abortus op VN-documenten, spraken niet over abortus in hun uiteenzettingen voor de Commissie. Hier vroeg opnieuw een staat, dit keer de vertegenwoordiger van Jordanië, voor aandacht voor cultuur en

religie (Commission on the Status of Women, 2018). Zelfs binnen het onderwerp van gezondheidszorg voor vrouwen was abortus duidelijk voor geen enkele staat een prioriteit, of werd dit niet als de ruimte gezien om het over dit thema te hebben. Het is dus niet duidelijk waar dan precies de beslissing is gevallen om abortus niet langer te vermelden in de conclusiedocumenten van de Commissie. In de agenda van de sessie staat bij “*agreed conclusions*” telkens “*informal consultations*” (UN Women, 2021). Het uiteindelijke concluderende document is dus achter gesloten deuren opgesteld. Hier zullen de knopen zijn doorgehakt. Het is echter niet duidelijk welke coalities van staten zich binnen deze discussies hebben gevormd en hoe zij hun argumenten geframed hebben.

Het is moeilijk te definiëren welke factoren hier de grootste rol hebben gespeeld. Framing is erg belangrijk. De thema's zijn duidelijk afgebakend en er wordt weinig van afgeweken. Het is dus noodzakelijk om argumenten rond abortus hierbinnen te kaderen. Daarnaast krijgen NGO's veel kansen om hun stempel op het debat te drukken. In 2017 was het duidelijk dat conservatieve NGO's rond het onderwerp van abortus een groter netwerk hadden gevormd dan de progressieve NGO's. De normatieve context kan hierbij een rol gespeeld hebben. Progressieve NGO's maakten namelijk niet langer een prioriteit van een overwinning die ze al behaald hadden. Conservatieve NGO's vormden hier een reactie tegen. Toch is het onduidelijk in welke mate NGO's het gehele debat juist beïnvloed hebben. Staten geven in hun openbare statements weinig weg over hun positie rond abortus en de belangrijkste beslissingen werden waarschijnlijk achter gesloten deuren gehouden. Hier speelden coalities tussen staten mogelijks ook een rol.

CASE 4: RESOLUTIE 2467 VAN DE VEILIGHEIDSRaad

Een conservatieve overwinning en een republikeinse overheid in de VS.

Uitkomst

In 2019, tijdens haar voorzitterschap van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, diende de Duitse delegatie een voorstel in voor een resolutie rond seksueel geweld in conflictsituaties. Deze diende als voortzetting van een aantal voorgaande resoluties rond hetzelfde thema. Duitsland stelde voor om de resolutie meer *survivor-centered* te maken en meer aandacht te besteden aan de overlevenden van seksueel geweld. Hierbij is nazorg een belangrijk aspect. Tijdens de debatten werd duidelijk dat een significant aantal staten zich hiermee akkoord verklaarde en het belang van seksuele en reproductieve gezondheid in deze context benadrukte. Toch is er geen vermelding van seksuele en reproductieve gezondheid terug te vinden in de

finale resolutie 2467. Enkel het belang van gezondheidszorg in het algemeen wordt vermeld. Er wordt niet verder op ingegaan (Security Council, 2019). Uit verschillende rapporteringen van de onderhandelingen blijkt dat de Verenigde Staten, een permanent lid van de Veiligheidsraad en dus in het bezit van een vetorecht, niet akkoord gingen met de bewoording omdat het volgens hen een deur opende naar een meer progressief abortusbeleid (Nath, 2019; Security Council Report, 2019). Het feit dat seksuele en reproductieve rechten niet vermeld worden in de resolutie is een stap achteruit. In vorige resoluties van de Veiligheidsraad rond hetzelfde thema in 2009 en 2013, werd deze term namelijk wel expliciet vermeld (Security Council, 2009; Security Council, 2013).

Factoren

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties is een uitzonderlijk orgaan. Het bestaat uit vijftien leden waarvan vijf permanente leden en tien niet-permanente leden die proportioneel verdeeld zijn over de regio's. De vijf permanente leden (China, Frankrijk, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten) beschikken allemaal over een vetorecht, wat hen een enorme hefboom geeft in debatten. Ze hebben wel de optie om zich te onthouden zonder daarmee de volledige resolutie te verwerpen. De verkiezing van de tien niet-permanente leden gebeurt door de Algemene Vergadering. Volgens artikel 23 van het Charter worden de leden verkozen met het oog op hun bijdrage aan het behouden van de internationale vrede en veiligheid. Dit kan verklaren waarom enkele lidstaten van de VN nog nooit verkozen zijn. Israël, Zuid-Soedan en Afghanistan zijn hier voorbeelden van (UN Security Council, 2021). Toch is deze distinctie niet erg belangrijk, aangezien ook de permanente leden niet steeds aan deze criteria voldoen. Wanneer de Veiligheidsraad een meeting houdt, kunnen naast deze vijftien leden ook een aantal andere leden van de VN aanwezig zijn. Zij kunnen worden uitgenodigd door de Veiligheidsraad wanneer deze gelooft dat de meeting mogelijks een invloed heeft op de belangen van die staat. Deze staten kunnen gesproken statements maken tijdens de sessie, maar hebben geen stemrecht (Provisional Rules of Procedure, art. 37, 1982). We kunnen hier dus gradaties van **toegang** waarnemen waarbij verschillende staten, naargelang hun positie in de Veiligheidsraad, een bepaalde invloed kunnen uitoefenen. Zo hebben de permanente leden een veto, de niet-permanente leden hebben elk één stem en de waarnemende leden hebben geen stem, maar kunnen wel statements maken tijdens het debat.

Naast staten hebben ook individuen en vertegenwoordigers van NGO's de mogelijkheid om deel te nemen aan de meetings van de Veiligheidsraad. Dit kan echter enkel na een directe uitnodiging (Provisional Rules of Procedure, art. 39, 1982). Dit gebeurt wanneer de Veiligheidsraad gebruik wil maken van specifieke expertise of getuigenissen van deze personen. Op de 8514^e meeting, waarop resolutie 2467 werd besproken, waren enkele van deze individuen aanwezig. Zo sprak bijvoorbeeld Ms. Nadia Murad, winnaar van de Nobelprijs voor de vrede, over haar gruwelijke ervaringen als slachtoffer van seksueel geweld door ISIS in Irak en Syrië. Daarnaast werd ook Inas Miloud uitgenodigd. Zij is de voorzitter van Tamazight Women Movement uit Libië. Ze sprak onder meer in naam van de *Working Group on Women, Peace and Security*, een coalitie van negentien NOGs die verspreid zijn over de hele wereld en die onder meer strijden voor seksuele en reproductieve gezondheidszorg in de context van seksueel geweld in conflictsituaties. Onder andere Amnesty International en *Centre for reproductive rights* zijn hier lid van (Security Council, 8514th meeting, 2019; Working Group on Women, Peace and Security, 2020). Door samen te werken met experts en getuigen die door de Veiligheidsraad worden uitgenodigd, kunnen NGO's dus ook bijdragen aan het debat. Dit kan wel enkel wanneer een NGO of een individu al een bepaalde expertise of een soort aanzien heeft bij de Veiligheidsraad, opdat deze het zinvol achten om deze persoon uit te nodigen. Er worden namelijk slechts een heel beperkt aantal aanvullende sprekers uitgenodigd op deze meetings. Hierbij is dus de geloofwaardigheid en expertise van een NGO of individu enorm belangrijk. De NGO's die in deze context toegang kregen tot de meeting en de mogelijkheid kregen om statements te maken, waren allemaal progressieve NGO's die het belang van seksuele en reproductieve gezondheid aanhaalden (Security Council, 8514th meeting, 2019). Dit getuigt al van een bepaald ideologisch karakter van de Veiligheidsraad. Het conservatieve netwerk kon geen gebruik maken van deze toegangsweg en moest andere middelen gebruiken om hun discours over te brengen.

Aan het begin van de meeting werd verwezen naar een rapport van de Secretaris-Generaal van de VN, António Guterres, met daarin enkele aanbevelingen. In een van deze aanbevelingen roept hij op om aandacht te hebben voor de tekortkomingen van seksuele en reproductieve gezondheidszorg in conflictsituaties. Hiermee zet hij in principe de toon voor het **ideologische karakter** van het debat en van het VN-secretariaat in het algemeen. Ook een groot deel van de lidstaten van de Veiligheidsraad sluiten zich hierbij aan. Ze **framen** hun statements binnen het idee van een *survivor-centered* approach en gaan hierdoor mee in het kader dat Duitsland heeft

ontworpen in haar voorstel. Daarnaast wordt er door een aantal lidstaten ook verwezen naar voorgaande resoluties over het thema. Onder andere het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Spanje, Canada en Noorwegen halen de resoluties van 2009 en 2013 aan in hun statements en geven daarbij specifiek aan dat ze het betreuren dat de bewoording van seksuele en reproductieve rechten die daarin overeengekomen was, niet overgenomen werd in de resolutie van 2019 (Security Council, 8514th meeting, 2019).

Toch zijn er ook een aantal landen die een meer conservatieve benadering van het thema naar voor schuiven. Zo er bijvoorbeeld de delegaties van Rusland, de Verenigde Staten, Koeweit en China, die wel wijzen op het belang van dat *survivor-centered* approach en op het elimineren en veroordelen van seksueel geweld in conflictsituaties, maar tegelijk ook benadrukken dat staten hun eigen verantwoordelijkheid moeten nemen en dat de soevereiniteit van staten beschermd moet blijven. Zij kaderen hun discours ook binnen het *survivor-centered* idee, maar doen dit vanuit een andere invalshoek. Zij vragen aandacht voor de culturele achtergrond en waarden van slachtoffers. Zo stelt de delegatie van Koeweit dat “*We have to improve Member States’ capacities to address these situations, enable survivors to receive compensation and justice in a manner that respects their culture as well as their psychological, physical and social health [...]*”. Ook zij zijn er dus in geslaagd om een redelijk breed discours naar voor te brengen waar veel andere staten zich in kunnen vinden (Security Council, 8514th meeting, 2019).

Er hebben zich in deze meeting geen expliciete coalities of **bondgenootschappen** gevormd, maar de staten die deelnamen aan de onderhandelingen zijn wel duidelijk onder te verdelen in drie groepen aan de hand van hun statements. Enkele landen die in hun pleidooi duidelijk een progressief beleid rond seksuele en reproductieve rechten nastreven zijn België, Duitsland het Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika, Frankrijk, Uruguay, Noorwegen en Nederland. Zij halen ook expliciet het belang van toegang tot veilige abortus en het recht op het beëindigen van een ongewenste zwangerschap (als gevolg van verkrachting) aan. Enkel de eerste vijf landen die hierboven werden vermeld hebben echter stemrecht. De andere zijn waarnemende lidstaten bij deze meeting. Daarnaast zijn er ook nog enkele landen die geen uitspraak doen over het recht op abortus, maar wel wijzen op het belang van seksuele en reproductieve gezondheidszorg in het algemeen. Van de leden van de Veiligheidsraad is dit enkel de Dominicaans Republiek, maar ook een aantal waarnemende landen maakten gelijkaardige statements. Hieronder vallen

bijvoorbeeld Canada, Zwitserland, Libanon, Australië, Bangladesh en Costa Rica. Ook vertegenwoordigers van zowel de Europese Unie als van de Afrikaanse Unie hadden het over seksuele en reproductieve gezondheidszorg. Aangezien er in de originele draft geen expliciete vermelding was van abortus, zou ook de Dominicaanse Republiek er waarschijnlijk geen probleem mee hebben gehad als de bewoording van seksuele en reproductieve gezondheid zou blijven staan. Ten slotte is er nog een derde groep staten, die samen het grootste aandeel van stemgerechtigde staten vormt. Zij hadden het in hun statements enkel over ‘gezondheid’ in het algemeen of net helemaal niet over nazorg. Het gaat hier over de vertegenwoordigers van Ivoorkust, China, Equatoriaal Guinee, de Verenigde Staten, Indonesië, Peru, Koeweit, Rusland en Polen. Het is echter niet zo dat deze staten in het openbaar debat expliciet ingaan *tegen* de bewoording van seksuele en reproductieve gezondheid. Het is dus niet duidelijk of deze staten ook werkelijk tegen een resolutie zouden stemmen waar dit wel in vermeld wordt. Daarnaast hebben zowel Rusland als China zich onthouden bij de finale stemming. Zij vroegen meer aandacht voor soevereiniteit en de verantwoordelijkheden van nationale overheden. (Security Council, 8514th meeting, 2019). Dit scenario was mogelijks hetzelfde geweest wanneer er de term seksuele en reproductieve gezondheid wel in de resoluties stond.

Aangezien de belangrijkste knopen binnen deze resolutie werden doorgesleuteld tijdens informele onderhandelingen, is het erg moeilijk om hier de invloed van de verschillende factoren na te gaan. Statements van zowel NGO’s als waarnemende lidstaten, hebben weinig reële invloed, ondanks het feit dat ze wel een grote symbolische waarde kunnen hebben. Het debat waarop zij aan het woord werden gelaten kwam er pas nadat de informele onderhandelingen hadden plaatsgevonden. Ook het feit dat het normatief kader van de VN duidelijk meer neigt naar een progressief beleid, niet per se rond abortus, maar toch minstens op vlak van seksuele en reproductieve rechten, heeft hier duidelijk niet voldoende meegespeeld. Hoewel progressieve lidstaten een duidelijk frame hadden en een relatief breed netwerk van staten en NGO’s vormden, had het conservatief discours hier toch de bovenhand. De groep staten die geen verwijzing maakte naar abortus was aanzienlijk groter dan zij die dat wel deden. Toch is een van de belangrijkste oorzaken van de conservatieve overwinning in deze casus waarschijnlijk het vetorecht van de Verenigde Staten geweest. Het is niet duidelijk hoe andere conservatieve staten een rol hebben gespeeld in de informele onderhandelingen. Wel hebben we een duidelijk beeld van de positie van toenmalig Amerikaans president Trump op vlak van abortuspolitiek en wordt er in een aantal artikels beschreven hoe de Amerikaanse delegatie Duitsland onder

druk zette om haar resolutie aan te passen en de bewoording van seksuele en reproductieve rechten te schrappen (Nath, 2019; Security Council Report, 2019). Deze casus is een bewijs van het feit dat factoren elkaar kunnen beïnvloeden enerzijds, maar dat het anderzijds ook mogelijk is dat één bepaalde factor alle andere overtreft. Zo heeft de procedure van de Veiligheidsraad, met name het vetorecht van de VS, hier alle inspanningen van het progressieve netwerk teniet gedaan.

VERGELIJKING

Als deze case study één ding duidelijk maakt, is het dat het huidige taalgebruik rond abortus binnen de VN zeer gefragmenteerd is. Er zijn allerlei verschillende VN-organen die allemaal verschillende documenten uitgeven rond het thema van abortus, allemaal met verschillende prioriteiten. Er zijn organisaties die zeer progressieve discours aanhangen, maar er zijn ook organisaties waar conservatieve stemmen de vermelding van abortus en soms zelfs van seksuele en reproductieve rechten in het algemeen tegengaan.

Deze verschillende organen van de VN kunnen we onderscheiden van elkaar op meerdere niveaus, maar iets wat opvalt is het verschil tussen organisaties die door experts worden bemand en organisaties waar staten het voor het zeggen hebben. In de eerste casus over het VN-Comité van het ECOSOC, dat bestaat uit onafhankelijke experts, zien we dat NGO's een zeer grote rol hebben gespeeld en dat framing en het ideologisch karakter van de organisatie als meest invloedrijke factoren naar boven kwamen. Ook het feit dat hun discours wijdverspreide steun had was essentieel. Echt samenwerkingen of bondgenootschappen tussen staten waren hier minder belangrijk. De eindbeslissing lag dan ook bij onafhankelijke individuen. Dit is een enorm contrast met de vierde casus die hier werd besproken, waarin staten de hoofdrol speelden en enkele staten zelfs meer macht hadden dan andere. Hier verdwenen NGO's naar de achtergrond en werd de beslissing volledig beïnvloed door de procedureregels van de Veiligheidsraad. Hier waren het dan vooral groepen van staten en de druk die individuele staten kunnen uitoefenen die een rol speelden. In de tweede en de derde casus werden in beide organen de staten verkozen via een regionale verdeling. In deze gevallen zien we dat framing en het vormen van bondgenootschappen de belangrijkste factoren zijn geweest. In beide casussen vond er een wisselwerking plaats tussen NGO's en staten die groepen vormden en zich achter gelijke doelen konden scharen. In de ene casus deed de progressieve groep dit op de meest overtuigende manier, in de andere was het de conservatieve groep die hierin de bovenhand kreeg.

Bij het vergelijken van deze vier cases komt dus naast de factoren die uit de theorie kwamen nog een andere belangrijke factor naar voor, namelijk de aard van het orgaan waarin een bepaald besluit wordt genomen. In de literatuur wordt nog erg veel gefocust op het vormen van netwerken en expertise binnen NGO's en het verkrijgen van toegang tot de besluitvorming. Zo is het essentieel dat een NGO consultatieve status heeft bij de VN om toegang te kunnen krijgen tot bepaalde deelorganen. Daarvoor is het nodig om al een bepaalde grootte of aanzien te hebben. Intussen zijn er zowel langs progressieve als conservatieve kant een aanzienlijk aantal organisaties die hierin geslaagd zijn. Deze zaken zijn uiteraard nog steeds belangrijk, maar spelen dus niet langer een doorslaggevende rol bij de vorming van internationaal abortusbeleid. De progressieve en conservatieve groepen zijn intussen allebei uitgegroeid tot goed uitgebouwde, wijdverspreide netwerken die allebei met verschillende organisaties over consultatieve status beschikken bij het ECOSOC en allebei diep ingebed zitten in het systeem van de VN. Deze factoren verklaren dus niet waarom in de ene casus de uitkomst progressief is en in de andere conservatief.

De factoren die door de theorie worden aangereikt zijn erg nuttig geweest om op een overzichtelijke manier na te gaan hoe progressieve en conservatieve groepen te werk gaan om hun discours om te zetten naar beleid in de verschillende VN-organen. We kunnen dan ook uit deze studie afleiden dat beide groepen dezelfde middelen gaan hanteren. Er is uit geen enkele casus een duidelijk verschil naar boven gekomen in hoe deze groepen deze middelen inzetten. Dit kan natuurlijk nog veranderen wanneer er nog andere casussen worden onderzocht volgens dit onderzoeksmodel. Verder onderzoek is nodig om hier een betrouwbaar antwoord op te bieden.

BESLUIT

Abortusbeleid is al vanaf de jaren 1950 een thema binnen de Verenigde Naties. Vanaf het begin tot nu heeft de discussie hierrond al vele frames gekend, die allemaal een andere invloed hadden op de uitwerking van normen rond dit thema. In de recentste tiental jaren is dit proces echter enorm gefragmenteerd over verschillende organen binnen de VN en hebben conservatieve groepen zich steeds vaker laten horen. In de case-studies van deze masterproef werd duidelijk dat de uitkomsten van de debatten binnen de verschillende organen soms zeer uiteenlopend kunnen zijn. In de ene casus kan het progressieve discours haar stempel drukken en in het andere discours is het de conservatieve groep die haar slag thuishaalt. Om deze ontwikkelingen te begrijpen, stelde ik volgende onderzoeksvraag: **Welke factoren bepalen of progressieve en conservatieve groepen succesvol invloed uitoefenen op internationaal abortus-beleid en zijn dat dezelfde voor beide groepen?**

Door vier cases te onderzoeken, twee met een progressieve en twee met een conservatieve overwinning, trachtte ik een antwoord te bieden op deze vraag. Alle factoren die in de theorie aan bod kwamen zijn van belang in de vier casussen. Toch is het zo dat in sommige casussen bepaalde factoren de bovenhand kunnen nemen. Dit is niet steeds gemakkelijk te voorzien en moet vaak case per case bekeken worden omdat er zo veel verschillende variabelen zijn die een invloed kunnen hebben op elkaar. Toch kunnen we een paar zaken afleiden die al een iets nauwer beeld scheppen van de mogelijkheden die groepen kunnen gebruiken in verschillende contexten. Zo is toegang geen alles bepalende factor meer wanneer het gaat over de vorming van normen rond abortus. Zowel de progressieve als de conservatieve groep hebben ondertussen met voldoende organisaties consultatieve status en kunnen dus op dezelfde manier gebruik maken van de toegang die ze krijgen tot de verschillende organen binnen de VN. Daarnaast zagen we dat framing een zeer belangrijke factor is gebleven. Dit werd in het literatuuroverzicht reeds duidelijk, maar werd extra bevestigd door de case-studies. Ook het ideologisch karakter van het specifieke VN-orgaan speelt hierbij steeds een grote rol.

Uit deze cases kunnen we afleiden dat de middelen waar progressieve en conservatieve groepen gebruik van maken ongeveer dezelfde zijn. Beide doen ze hun best om hun discours te framen opdat zich een brede coalitie kan vormen rond hun kader. Ook zorgen ze beiden dat ze een groot en divers netwerk achter zich hebben dat zich uitspreidt tot alle hoeken van de wereld. Toch zijn er ook enkele verschillen. Zo sluit het progressieve discours zich vaak beter aan bij

het ideologisch karakter van een VN-orgaan en dat van de VN in het algemeen. Wanneer de beslissing echter bij staten ligt, is dit een factor die soms naar de achtergrond kan verdwijnen. De VN-administratie kan in dat geval enkel adviseren. In deze gevallen kunnen conservatieve groepen de factor van ideologisch karakter zoals ze hier werd beschreven omzeilen en staan beide groepen opnieuw op gelijke voet. Dan is het belangrijk dat staten via coalities de grootste groep kunnen worden of via procedures, zoals het vetorecht in de Veiligheidsraad hun invloed kunnen vergroten.

Een variabele die in de literatuur minder aan bod kwam, maar wel een aanzienlijke rol leek te spelen bij het onderzoeken van de casussen is dus bij welke actoren de eindbeslissing ligt binnen het VN-orgaan in kwestie. Wanneer experts aan het roer staan, kunnen NGO's vaak een grotere invloed uitoefenen. Wanneer het echter zo is dat de uitkomst door staten wordt beslist, zijn de coalities die staten vormen vaak belangrijker en spelen NGO's slechts een ondersteunende en adviserende rol. Procedures zijn vaak doorslaggevend. Ze kunnen een bepaald gewicht geven aan actoren en dat kan ervoor zorgen dat zij een grotere invloed kunnen uitoefenen op het finale debat. Deze variabele gaat uiteindelijk beslissen welke factoren het belangrijkste zullen zijn in een bepaalde casus. Daarom denk ik dat het nodig is om hier nog meer onderzoek rond te verrichten. Zo kan het nuttig zijn om specifiek op zoek te gaan naar cases die zich in expert-geleide organen afspelen enerzijds en anderzijds cases te onderzoeken waarin staten de hoofdrol spelen. Daarin kunnen dan de factoren die hier onderzocht zijn gestaafd worden aan de hand van deze variabele.

Ten slotte wilde ik in deze masterproef graag de invloed van de afwisselende administratie van de Verenigde Staten op de internationale abortuspolitiek onderzoeken. Het onderzoek naar de factoren heeft echter geen directe link blootgelegd tussen internationaal abortusbeleid en de overheid in de VS. Uiteraard hebben de democratische en republikeinse partij elk hun standpunten en zien we deze wel vertaald in hun werking binnen de VN. Het is echter niet duidelijk geworden hoe groot hun invloed juist is. Enkel in de Veiligheidsraad is dit expliciet naar voor gekomen. Om echt te begrijpen hoe de overheid van de VS actief haar stempel tracht te drukken op het internationale abortusbeleid is meer onderzoek nodig. Bijvoorbeeld het in acht nemen van procedures en verschillen in aard van een VN-orgaan zou hierbij al nuttig zijn. Zo kan de invloed van een overheid mogelijks meer meespelen in een orgaan waarin de eindbeslissing bij staten ligt dan bij een orgaan waar experts de uitkomst bepalen.

Toch heeft dit onderzoek mij inzicht gegeven in de werkwijze van verschillende groepen binnen de besluitvorming van de VN. Zowel NGO's als statelijke actoren gebruiken allerlei verschillende kanalen om hun discours universeel te maken en de wereld erin mee te krijgen. De strijd tussen het progressieve en conservatieve discours blijft echter doorgaan. Allebei kunnen ze de variabelen naar hun hand zetten en allebei boeken ze nog overwinningen. Allebei lijken ze ook niet van plan om in de nabije toekomst de strijdbijl te begraven.

BIBLIOGRAFIE

- Abrams, A. (2021). *Biden Begins Revoking Restrictions on Abortions Abroad*. Time. Geraadpleegd 25/02/2021, van <https://time.com/5933870/joe-biden-abortion-mexico-city-policy/>
- Amnesty International. (z.d.). *Finances and Pay*. Geraadpleegd 11/06/2021, van <https://www.amnesty.org/en/about-us/how-were-run/finances-and-pay/>
- Amnesty International. (2010). *AI submission to CESCR Day of General Discussion on the right to sexual and reproductive health*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Alexander L. George & Andrew Bennett. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. MIT Press.
- Aylward, E., & Halford, S. (2020). How gains for SRHR in the UN have remained possible in a changing political climate. *Sexual and Reproductive Health Matters*, 28(1), 174-196.
- Baisley, E. (2016). Reaching the Tipping Point: Emerging International Human Rights Norms Pertaining to Sexual Orientation and Gender Identity. *Human Rights Quarterly*, 38(1), 134–163.
- Bernstein, S. (2006). *Public Choices, Private Decisions: Sexual and Reproductive Health and the Millennium Development Goals*. 197.
- Berro Pizzarossa, L. (2018). Here to Stay: The Evolution of Sexual and Reproductive Health and Rights in International Human Rights Law. *Laws*, 7(3), 29.
- Blagojević, A., & Tucak, I. (2020). Rethinking the Right to Abortion. *Balkan Social Science Review*, 15(15), 135–157.
- Brooks, N., Bendavid, E., & Miller, G. (2019). USA aid policy and induced abortion in sub-Saharan Africa: An analysis of the Mexico City Policy. *The Lancet Global Health*, 7(8), e1046–e1053.

- Catholic Family and Human Rights Institute. (2010). *Day of General Discussion on the formulation of a general comment on “the right to sexual and reproductive health”*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Center for Economic and Social Rights. (2010). *Preliminary Contribution to the Proposed Draft General Comment on the Right to Sexual and Reproductive Health*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Center for Reproductive Rights. (2010). *Background paper to support the development of a general comment on the right to sexual and reproductive health by the Committee on Economic, Social and Cultural Rights*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Center for Reproductive Rights. (2021). *Annual Reports*. Geraadpleegd 11/06/2021, van <https://reproductiverights.org/about-us/annual-reports/>
- CESR. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd 11/06/2021, van <https://www.cesr.org/>
- CREA. (z.d.). *Annual Reports* Geraadpleegd 12/06/2021, van <https://creaworld.org/annual-reports/>
- Chamberlain, P. (2006). UNdoing reproductive freedom: Christian right NGO’s target the United Nations. *A report from Political Research Associates*.
- Commission on the Status of Women. (2013). *Elimination and prevention of all forms of violence against women and girls: Agreed Conclusions*.
- Commission on the Status of Women. (2014). *Challenges and achievements in the implementation of the Millennium Development Goals for women and girls: Agreed Conclusions*.
- Commission on the Status of Women. (2016). *Women’s empowerment and the link to sustainable development: Agreed Conclusions*.

Commission on the Status of Women. (2016). *Statement submitted by Priests for Life, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2017/NGO/19)

Commission on the Status of Women. (2016). *Statement submitted by Alliance Defending Freedom, Centro de Estudio y Formacion Integral de la Mujer, Mujer para la Mujer, Observatorio Regional para la Mujer de América Latina y el Caribe, Red Mujeres, Desarrollo, Justicia y Paz and Vida y Familia de Guadalajara, non-governmental organizations in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2017/NGO/54).

Commission on the Status of Women. (2016). *Statement submitted by International Planned Parenthood Federation, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2017/NGO/20).

Commission on the Status of Women. (2017). *Women's economic empowerment in the changing world of work: Agreed Conclusions.*

Commission on the Status of Women. (2017). *Statement submitted by International Planned Parenthood Federation, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2018/NGO/72).

Commission on the Status of Women. (2017). *Statement submitted by Women's Global Network for Reproductive Rights, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2018/NGO/42).

Commission on the Status of Women. (2017). *Statement submitted by Federation for Women and Family Planning, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council* (E/CN.6/2018/NGO/100).

Commission on the Status of Women. (2017). *Statement submitted by Priests for Life, a non-governmental organization in consultative status with the Economic and Social Council (E/CN.6/2018/NGO/18)*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Statement submitted by Asociacion HazteOir.org, C-Fam, Inc., Family Research Council, Human Life International, Inc., National Organization for Marriage Education Fund, non-governmental organizations in consultative status with the Economic and Social Council (E/CN.6/2018/NGO/56)*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Report on the Asia-Pacific Policy Dialogue on "Women's Economic Empowerment in the Changing World of Work"*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Manama Declaration for the 61st session of the UN Commission on the Status of Women*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Declaration of Panama of the Ministers and High Authorities of the national mechanisms for the advancement of women towards the 61st period of sessions of the Commission on the Status of Women*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Africa Ministerial Pre-Consultative Meeting on the Commission on the Status of Women Sixty First Session on the theme "Women's economic empowerment in the changing world of work"*.

Commission on the Status of Women. (2017). *Interactive Dialogue - Commission on the Status of Women (CSW61), 13-24 March 2017, 4th meeting*.

Commission on the Status of Women. (2018). *Challenges and opportunities in achieving gender equality and the empowerment of rural women and girls: Agreed Conclusions*.

Commission on the Status of Women. (2018). *Report on the Asia-Pacific Regional High-Level Meeting for the sixty-second session of the Commission on the Status of Women*.

Commission on the Status of Women. (2018). *Africa Ministerial Pre-Consultation on the Commission on the Status of Women (CSW) 62nd Session*.

- Commission on the Status of Women. (2018). *Santo Domingo's Declaration*.
- Commission on the Status of Women. (2018). "Tunisia Declaration" For the 62nd Session of the Commission on Status of Women By the Regional Preparatory Meeting for CSW.
- Commission on the Status of Women. (2018). *3rd meeting, topic B*.
- Commission on the Status of Women. (2019). *Social protection systems, access to public services and sustainable infrastructure for gender equality and the empowerment of women and girls: Agreed Conclusions*.
- Commission on the Status of Women. (2020). *Report on the sixty-fourth session (E/CN.6/2020/10)*.
- Commission on the Status of Women. (2021). *Women's full and effective participation and decision-making in public life, as well as the elimination of violence, for achieving gender equality and the empowerment of all women and girls: Agreed conclusions (E/CN.6/2021/L.3)*.
- Committee on Economic, Social and Cultural Rights. (2010). *Report on the forty-fourth and forty-fifth sessions (E/C.12/2010/3)*. Economic and Social Council.
- Committee on Economic, Social and Cultural Rights. (2016). *General comment No. 22 on the right to sexual and reproductive health (E/C.12/GC/22)*. Economic and Social Council.
- Cook, R. J., Dickens, B. M., & Fathalla, M. F. (2003). *Reproductive Health and Human Rights: Integrating Medicine, Ethics, and Law*. Oxford University Press.
- Fine, J. B., Mayall, K., & Sepúlveda, L. (2017). The Role of International Human Rights Norms in the Liberalization of Abortion Laws Globally. *Health and Human Rights*, 19(1), 69–80.
- Finer, L., & Fine, J. B. (2013). Abortion Law Around the World: Progress and Pushback. *American Journal of Public Health*, 103(4), 585–589.

- Finnemore, M., & Sikkink, K. (1998). International Norm Dynamics and Political Change. *International Organization*, 52(4), 887–917.
- General Assembly. (2006). *Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006: 60/251*. Human Rights Council (A/RES/60/251).
- Gilby, L. J. (2019). *Sexual and reproductive health and rights. Lobbying, contestations and compromises—An analysis of the challenges to an agreed language at the UN* (Master's thesis). Geraadpleegd 26/11/2020, van <https://core.ac.uk/reader/270319350>
- Gilby, L., Koivusalo, M., & Atkins, S. (2021). Global health without sexual and reproductive health and rights? Analysis of United Nations documents and country statements, 2014–2019. *BMJ Global Health*, 6(3), e004659.
- Guillaume, A., Rossier, C., & Reeve, P. (2018). Abortion around the world. An overview of legislation, measures, trends, and consequences. *Population*, Vol. 73(2), 217–306.
- Hunt, K., & Gruszczynski, M. (2019). The Ratification of CEDAW and the Liberalization of Abortion Laws. *Politics & Gender*, 15(4), 722–745.
- Human Rights Council. (z.d.) Home. Geraadpleegd 14/06/2021, van <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Home.aspx>
- Human Rights Council. (z.d.). WG on discrimination against women. Geraadpleegd 11/06/2021, van <https://www.ohchr.org/en/issues/women/wgwomen/pages/wgwomenindex.aspx>
- Human Rights Council. (2013). *A Practical Guide for NGO Participants*. The Office of the High Commissioner for Human Rights.
- Human Rights Council. (2018). *Draft Resolution: Elimination of all forms of discrimination against women and girls* (A/HRC/38/L.1/Rev.1).

- Human Rights Council. (2018). *Resolution adopted by the Human Rights Council on 5 July 2018: Elimination of all forms of discrimination against women and girls* (A/HRC/RES/38/1).
- Human Rights Council. (2018). *Report of the Human Rights Council on its thirty-eighth session* (A/HRC/38/2).
- Human Rights Watch. (2010). *Day of General Discussion on the Right to Sexual and Reproductive Health*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- International Federation for Family Development. (z.d.). Geraadpleegd 11 juli 2021, van <https://iffd.org/>
- International Federation for Family development. (2010). *IFFD statement about "sexual and reproductive rights"*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Irish Family Planning Association. (2010). *Day of General Discussion on "the right to sexual and reproductive health"*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- Joachim, J. (2003). Framing Issues and Seizing Opportunities: The UN, NGO's, and Women's Rights. *International Studies Quarterly*, 47(2), 247–274.
- Keck, M. E., & Sikkink, K. (1998). *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press.
- Krook, M. L., & True, J. (2012). Rethinking the life cycles of international norms: The United Nations and the global promotion of gender equality. *European Journal of International Relations*, 18(1), 103–127.
- Nath, G. (2019). *'VS dringen wereld hun conservatieve ethiek op'*. De Standaard. Geraadpleegd 30/11/2020, van http://www.standaard.be/cnt/dmf20190425_04352003
- NGO Working Group on Women, Peace and Security. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd 16/06/2021, van <https://www.womenpeacesecurity.org/>

Risse, T., Ropp, S. C., & Sikkink, K. (2013). *The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance*. Cambridge University Press.

Security Council. (z.d.). *Security Council Members*. Geraadpleegd 12/06/2021, van <https://www.un.org/securitycouncil/content/security-council-members>

Security Council. (1982). *Provisional Rules of Procedure (S/96/Rev.7)*.

Security Council. (2009). *Resolution 1888: Adopted by the Security Council at its 6195th meeting, on 30 September 2009 (S/RES/1888)*.

Security Council. (2013). *Resolution 2106: Adopted by the Security Council at its 6984th meeting, on 24 June 2013 (S/RES/2106)*.

Security Council. (2019). *Resolution 2467: Adopted by the Security Council at its 8514th meeting, on 23 April 2019 (S/RES/2467)*.

Security Council. (2019). *8514th meeting (S/PV.8514)*.

Security Council Report. (2019). *In Hindsight: Negotiations on Resolution 2467 on Sexual Violence in Conflict*. Geraadpleegd 20/06/2021, van <https://www.securitycouncilreport.org/whatsinblue/2019/05/in-hindsight-negotiations-on-resolution-2467-on-sexual-violence-in-conflict.php>

Sexual Rights Initiative. (z.d.). *Sexual Rights Initiative*. Geraadpleegd 16/06/2021, van <https://sexualrightsinitiative.com/>

Sexual Rights Initiative and the Youth Coalition for Sexual and Reproductive Rights. (2010). *Written contribution to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights On the occasion of the Day of General Discussion on "The right to sexual and reproductive health"*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights.

Society for the Protection of Unborn Children. (2010). *Submission by the Society for the Protection of Unborn Children*. United Nations Committee for the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

- Stevens, A. (2018). Pushing a Right to Abortion through the Back Door: The Need for Integrity in the U.N. Treaty Monitoring System, and Perhaps a Treaty Amendment. *Penn State Journal of Law and International Affairs*, 6, 70.
- Swinski, J. S. (2007). *Adapting to Norms at the United Nations: The Abortion-Rights and Anti-Abortion Networks*. <https://drum.lib.umd.edu/handle/1903/7634>
- Symons, J., & Altman, D. (2015). International Norm Polarization: Sexuality as a Subject of Human Rights Protection. *International Theory*, 7(1), 61–95.
- The Office of the High Commissioner for Human Rights. (z.d.). *Committee on Economic, Social and Cultural Rights*. Geraadpleegd 07/06/2021, van <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/pages/cescrindex.aspx>
- United Nations. (2018). *Vote Item:3 - 36th Meeting, 38th Regular Session Human Rights Council (A/HRC/38/L.1/Rev.1)*. Geraadpleegd 17/06/2021, van <https://media.un.org/asset/k1c/k1crad7bga>
- United Nations. (z.d.). *UN Web TV*. Geraadpleegd 10/06/2021, van <https://media.un.org/en>
- UN Women. (z.d.). *UN Women—United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women*. Geraadpleegd 18/06/2021, van <https://www.unwomen.org/en>
- United Nations. (z.d.). *United Nations Millennium Development Goals*. Geraadpleegd 09/06/2021, van <https://www.un.org/millenniumgoals/>
- Yamin, A. E. (2019). Power, Politics and Knowledge Claims: Sexual and Reproductive Health and Rights in the SDG Era. *Global Policy*, 10(S1), 52–60.
- Yamin, A. E., & Boulanger, V. M. (2014). Why Global Goals and Indicators Matter: The Experience of Sexual and Reproductive Health and Rights in the Millennium Development Goals. *Journal of Human Development and Capabilities*, 15(2–3), 218–231.

